

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2013

Πράσινες
Πολιτιστικές
Διαδρομές

Η δράση «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές»	σελ. 4
Τοπικά δίκτυα συνεργασίας.....	σελ. 5
Συνεργαζόμενοι φορείς.....	σελ. 6
Συνεργαζόμενοι φορείς κατά νομούς	σελ. 7
Νομός Αιτωλοακαρνανίας.....	σελ. 8
Νομός Αττικής.....	σελ. 11
Νομός Βοιωτίας.....	σελ. 20
Νομός Ηλείας.....	σελ. 23
Νομός Ημαθίας.....	σελ. 27
Νομός Θεσσαλονίκης.....	σελ. 31
Νομός Κέρκυρας.....	σελ. 43
Νομός Λέσβου	σελ. 48
Νομός Πέλλας.....	σελ. 57
Νομός Πιερίας.....	σελ. 59
Νομός Ρέθυμνης.....	σελ. 62
Νομός Φωκίδας.....	σελ. 70
Προβολή - Δημοσιότητα.....	σελ. 73
Έντυπο Απολογισμού.....	σελ. 77

Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές

Για δεύτερη συνεχή χρονιά, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού απηύθυνε κάλεσμα συνεργασίας σε φορείς, ιδρύματα και οργανώσεις πολιτών για να ενώσουν αρμοδιότητες, δυνατότητες και εμπειρία σε έναν κοινό στόχο: την ευαισθητοποίηση των πολιτών κάθε ηλικίας και την παράλληλη ενεργοποίησή τους στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της χώρας.

Δεκαεπτά Εφορείες Αρχαιοτήτων, έξι μουσεία, επτά Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τρία Πανεπιστήμια, οκτώ Δήμοι, ο Οργανισμός Μεγάλου Μουσικής Θεσσαλονίκης, περιβαλλοντικές οργανώσεις, πρωτοβουλίες, σωματεία και συνεταιρισμοί πολιτών, ορειβάτες, εικαστικά εργαστήρια, βιβλιοθήκες και πολλοί εθελοντές ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση και δημιούργησαν μικρά ή μεγαλύτερα δίκτυα συνεργασίας σε δώδεκα νομούς της χώρας.

Αποτέλεσμα μια σειρά από περιπάτους, πεζοπορίες, θεματικές περιηγήσεις, μουσικές εκδηλώσεις, καλλιτεχνικά δρώμενα, εκπαιδευτικά προγράμματα και ενημερωτικές παρουσιάσεις ανοιχτές στο κοινό από 24 Μαΐου έως και 13 Ιουνίου 2013.

Οι «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» συντονίζονται από τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων δια του Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας στο πλαίσιο της συμμετοχής στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης σχετικά με την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Εφαρμόστηκαν πιλοτικά, με θερμή ανταπόκριση, το 2012 στους Νομούς Αττικής, Ρεθύμνης και Λέσβου. Οι Νομοί Κέρκυρας, Αιτωλοακαρνανίας, Βοιωτίας, Ηλείας, Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Πέλλας, Πιερίας και Φωκίδας διέφυγαν για το 2013 τη δικτύωση με πολυεπίπεδες εκδηλώσεις, που περιγράφονται στο παρόν τεύχος απολογισμού.

Ο κατάλογος ονομάτων, φορέων και δράσεων είναι μεγάλος και η παρουσίαση αναγκαστικά συνοπτική. Όσο για το κάλεσμα για τις επόμενες χρονιές, αυτό παραμένει σε όλους ανοιχτό.

Μαρία Λαγογιάννη,
Δρ Αρχαιολόγος,
Διευθύντρια Μουσείων, Εκθέσεων
και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές - Τοπικά Δίκτυα Συνεργασίας

ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

- Β' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Ζ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Η' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Ι' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- ΙΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- ΙΖ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Κ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- ΚΕ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- ΚΖ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- ΛΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- 1η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- 9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- 11η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- 14η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- 21η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- 23η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- 28η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

ΜΟΥΣΕΙΑ

- Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
- Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο
- Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
- Μουσείο Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου
- Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
- Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου (Δίκτυο Μουσείων Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

- Πανεπιστήμιο Αιγαίου / Τμήμα Γεωγραφίας
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων-Μηχανικών / Τομέας Α' - Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Εικαστικών Τεχνών
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης / Τομέας Αρχαιολογίας / Ανασκαφή Δίου
- Πανεπιστήμιο Κρήτης / Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας / Ανασκαφή Ελεύθερνας

ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Άμφισσας
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Έδεσσας-Γιαννιτσών
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου Κορδελιού και Βερτίσκου
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λαυρίου
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μεσολογγίου -Θέρμου
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νάουσας
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Στυλίδας

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Βοιωτίας
- Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Πέλλας

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

- Δήμος Θεσσαλονίκης (Αντιδημαρχία Ποιότητας Ζωής, Αντιδημαρχία Πολιτισμού)
- Δήμος Λεβαδέων
- Δήμος Κέρκυρας (Διεύθυνση Φυσικού Περιβάλλοντος, Πρασίνου και Αγροτικών Προγραμμάτων)
- Δήμος Σαρωνικού
- Δήμος Έδεσσας
- Δήμος Ρεθύμνης
- Δήμος Αμαρίου
- Δήμος Δίου – Ολύμπου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

- Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων
- Οργανισμός Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης
- Κέντρο Ερευνής της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών
- Κέντρο Γραμμάτων & Τεχνών Δίου
- Οργανισμός Φεστιβάλ Ολύμπου
- Εταιρεία Σπουδών ΝΑ Αττικής
- Εταιρεία Μελετών Λαυρεωτικής
- Εικαστικά Εργαστήρια Δήμου Νάουσας
- Πρωτοβουλία – αστικό πείραμα «Θεσσαλονίκη αλλιώς», περιοδικό free press Parallaxi
- ΜΚΟ Κερκυραίων Πρωτοβουλία
- Πολιτιστικοί Σύλλογοι Αργυρούπολης, Ρουστίκων, Αγίου Κωνσταντίνου
- Πολιτιστικοί Σύλλογοι Πατσού και Παντάνασσας Αμαρίου
- Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης
- Ένωση Γυναϊκών Άμφισσας
- Δημοτική Βιβλιοθήκη Ιτέας
- Μουσείο Ελληνικών Παραδοσιακών Ενδυμασιών (Ρούστικα)
- Πολιτιστικό Κέντρο και Βιβλιοθήκη Ανέστη και Μανώλη Αναγνωστάκη
- Γυναικείος Συνεταιρισμός Αγίου Κωνσταντίνου «Ερατώ»
- Νέοι Νάουσας

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

- Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης ΓΑΙΑ
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Φυσιολατρικών Ορειβατικών Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδος

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

- Ιερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου
- Ιερά Μητρόπολη Λάμπης, Συβρίτου και Σφακίων
- Μονή Υψηλού Λέσβου

ΆΛΛΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

- Ιππικός Όμιλος Νάουσας
- Οινοποιείο Μπουτάρη

Συνεργαζόμενοι φορείς κατά νομούς

ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

- ΛΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μεσολογγίου - Θέρμου

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

- Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
- Β΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- 1η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο
- Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λαυρίου
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης ΓΑΙΑ
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
- Εταιρεία Σπουδών ΝΑ Αττικής
- Εταιρεία Μελετών Λαυριωτικής
- Δήμος Σαρωνικού

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

- 23η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- Δήμος Λεβαδέων
- Διεύθυνση Α΄ Βάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Βοιωτίας
- Σε συνεργασία με το Κέντρο Ερέυνας της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Στυλίδας

ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

- Ζ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Σε συνεργασία με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Φυσιολατρικών Ορειβατικών Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδος

ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

- ΙΖ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νάουσας
- Συμμετέχουν τα Εικαστικά Εργαστήρια Δήμου Νάουσας

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

- ΙΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- 9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
- Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
- Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου Κορδελιού και Βερτίσκου
- Οργανισμός Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης
- Δήμος Θεσσαλονίκης (Αντιδημαρχία Ποιότητας Ζωής, Αντιδημαρχία Πολιτισμού)

- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων - Μηχανικών / Τομέας Α΄ - Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Εικαστικών Τεχνών
- Πρωτοβουλία - αστικό πείραμα «Θεσσαλονίκη αλλιώς», περιοδικό free press Parallaxi

ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

- 21η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- Η΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Σε συνεργασία με την ΜΚΟ Κερκυραίων Πρωτοβουλία και τη Διεύθυνση Φυσικού Περιβάλλοντος, Πρασίνου και Αγροτικών Προγραμμάτων του Δήμου Κέρκυρας

ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ

- Πανεπιστήμιο Αιγαίου / Τμήμα Γεωγραφίας
- Κ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- 14η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- Μουσείο Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου
- Δίκτυο Μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου

ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

- ΙΖ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- 11η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- ΚΠΕ Έδεσσας - Γιαντισών
- Διεύθυνση Α΄ Βάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Πέλλας
- Με την υποστήριξη του Δήμου Έδεσσας

ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙΑΣ

- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης / Τομέας Αρχαιολογίας / Ανασκαφή Δίου
- Σε συνεργασία με την ΚΖ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, το Δήμο Δίου - Ολύμπου, το Κέντρο Γραμμάτων & Τεχνών Δίου και τον Οργανισμό Φεστιβάλ Ολύμπου

ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ

- ΚΕ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- 28η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- Πανεπιστήμιο Κρήτης / Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
- Πολιτιστικοί Σύλλογοι και Εκκλησιαστικοί Φορείς
- Με την υποστήριξη των Δήμων Ρεθύμνου και Αμαρίου

ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΑΣ

- Ι΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Σε συνεργασία με το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Άμφισσας, την ένωση Γυναϊκών Άμφισσας και τη Δημοτική Βιβλιοθήκη Ιτέας

Νομός Αιτωλοακαρνανίας

Αλίκυρνα - Καλυδώνα - Πλευρώνα - Οινιάδες

Η ΛΣΤ' ΕΠΚΑ συμμετέχοντας στη δράση «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» οργάνωσε εκπαιδευτική δραστηριότητα που έφερε τον τίτλο «Λιμναίες Διαδρομές σε αρχαίες πολιτείες» και αφορούσε σε περιηγήσεις στους αρχαιολογικούς χώρους Αλίκυρνας, Καλυδώνας, Πλευρώνας και Οινιαδών.

Πιο συγκεκριμένα, η δράση, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Κ.Π.Ε. Μεσολογγίου – Θέρμου, πλαισιώθηκε από εκπαιδευτικό πρόγραμμα που εκπονήθηκε και παρουσιάστηκε στις 3, 6 και 7 Ιουνίου από μουσειοπαιδαγωγό της ΛΣΤ' ΕΠΚΑ στο 1ο και 3ο Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου, προετοιμάζοντας τους μαθητές για τους προαναφερθέντες αρχαιολογικούς χώρους που επρόκειτο να επισκεφτούν. Το εν λόγω πρόγραμμα πε-

ρειχε σταυρόλεξα, κρυπτόλεξα, λαβύρινθους και ακροστιχίδες, έχοντας ως στόχο να προδιαθέσει ευνοϊκά τους μαθητές σχετικά με τις αρχαίες πολιτείες, προκαλώντας με άμεσο τρόπο το ενδιαφέρον τους. Στο πλαίσιο αυτό, τηρήθηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως η δομή γύρω από σαφείς στόχους, η καθορισμένη διάρκεια, πραγματοποιήθηκε ένα μόνο θέμα και αναφέρθηκε σε συγκεκριμένα μνημεία. Το πρόγραμμα οργανώθηκε γύρω από αρχαίες πόλεις, οι οποίες προκάλεσαν με τρόπο άμεσο το ενδιαφέρον των μαθητών, καθώς ερέθισαν τη φυσική περιέργεια και την ερευνητική τους διάθεση.

Αφού έγινε συνοπτική αναφορά στον κάθε χώρο χωριστά, οι μαθητές υποβλήθηκαν σε ομαδική εργασία και

Αλίκυρνα - Καλυδώνα - Πλευρώνα - Οινιάδες

ενεργοποιήθηκαν στο να συμμετάσχουν ευχάριστα. Εξοικειώθηκαν με την έννοια της αρχαιολογίας, έμαθαν πώς ανακαλύπτονται τα αντικείμενα του παρελθόντος, πώς αντλούνται οι πληροφορίες απ' αυτά, πώς και γιατί συντηρούνται, ώσπου να παρουσιαστούν στο κοινό. Στη συνέχεια ακολούθησε παρακολούθηση ανασκαφής στην αρχαία Αλίκυρνα και ξενάγηση από αρχαιολόγους της Εφορείας μας στην Καλυδώνα, Πλευρώνα και στους Οινιάδες, πόλεις που αποτέλεσαν σημαντική πηγή πληροφοριών. Τα παιδιά γνώρισαν κύρια χαρακτηριστικά γνωστών αρχαίων πόλεων, εξοικειώθηκαν με μνημεία όπως οι ναοί, η αγορά, τα νεκροταφεία, η ακρόπολη, τα τείχη, η δεξαμενή, τα λουτρά, το θέατρο, τα ιερά. Έμαθαν για τη χρησιμότητά τους και έκαναν σύγκριση ανάμεσα

στο χτες και το σήμερα.

Η δράση ολοκληρώθηκε με την πραγματοποίηση διημερίδας την 8 και 9 Ιουνίου με ομιλήτριες την κα Βικατού Ολυμπία, Προϊσταμένη της ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, την κα Γαβρίνα Δήμητρα, Μουσειοπαιδαγωγό της ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, και την κα Γιαννακογεώργου Όλγα, υπεύθυνη του Κ.Π.Ε. Μεσολογγίου-Θέρμου, ενώ τη δεύτερη μέρα ακολούθησε οργανωμένη ξενάγηση σε ενήλικες στις ίδιες αρχαίες πόλεις από αρχαιολόγους της Εφορείας μας, με παραχώρηση πούλμαν από το δήμο Ι.Π. Μεσολογγίου.

Έπαθλο της δράσης μας αδιαμφισβήτητα θεωρείται το πλατύ χαμόγελο των παιδιών, δηλώνοντας τη χαρά και την ικανοποίηση, καθώς έγινε ο σωστός συνδυασμός ψυχαγωγίας και μάθησης.

Νομός Αττικής

**Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Β' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
1η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο
Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων
Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λαυρίου
Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης ΓΑΙΑ
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Εταιρεία Σπουδών ΝΑ Αττικής
Εταιρεία Μελετών Λαυριωτικής
Δήμος Σαρωνικού**

Η δράση σχεδιάστηκε από τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και τη Β' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, σε συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Οι εκδηλώσεις απευθύνονταν κατά κύριο λόγο σε οικογένειες, περιλαμβάνοντας θεματική περιήγηση για τους ενήλικες και εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά 5-10 ετών.

Αναλυτικότερα, πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις:

Α) Θεματική περιήγηση για μεγάλους: Πραγματοποιήθηκε ξενάγηση, απευθυνόμενη στους γονείς των παιδιών που έλαβαν μέρος στο εκπαιδευτικό πρό-

γραμμα, στην έκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Βραυρώνας, από τις αρχαιολόγους της Β' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Α. Ντόβα και Κ. Πέτρου.

Β) Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: Θεματικός άξονας του εκπαιδευτικού προγράμματος ήταν η λειτουργία του ιερού της Βραυρώνας και η λατρεία της Αρτέμιδος, προστάτιδας των παιδιών, της άγριας φύσης και των ζώων. Στο πλαίσιο της δράσης «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές», η ιστορία του ιερού παρουσιάστηκε ως ένας συνεχής διάλογος με το φυσικό περιβάλλον, μια αρμονική συνύπαρξη φύσης και πολιτισμού. Στο εισαγωγικό μέρος του προγράμματος αναφέρ-

θηκαν οι μύθοι για την Άρτεμη και για την αρκτεία των μικρών κοριτσιών στο ναό της. Έπειτα, τα παιδιά παρακολούθησαν αφήγηση με τη μορφή κουκλοθέατρου, το οποίο βασίστηκε σε αναθηματικά ανάγλυφα με παράσταση της θεάς και λατρευτών, τα οποία εκτίθενται στο μουσείο. Ακολούθησε περιήγηση στις αίθουσες με στάσεις σε ευρήματα που σχετίζονταν με την ιστορία (αναθηματικά ανάγλυφα, αγάλματα παιδιών, παιχνίδια, ειδώλια και αφιερώματα). Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε κοινή δραστηριότητα για παιδιά και ενήλικες με τη μορφή παιχνιδιού ανακάλυψης επιλεγμένων εκθεμάτων.

Γ) Καλλιτεχνικό- εικαστικό εργαστήριο για παιδιά: Τα παιδιά δημιούργησαν στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο μπροστά στην είσοδο του Μουσείου τέσσερις εργασίες με απεικονίσεις ζώων (λιοντάρι, λαγός, πουλί, χελώνα) σε σακουλάκια με κομμάτια για συναρμολόγηση φτιαγμένα από ανακυκλώσιμο οντου-

λέ χαρτόνι. Ταυτόχρονα, παιδιά μικρότερης ηλικίας ασχολήθηκαν με μια πέμπτη διαφορετική εργασία: αυτοσχεδιασμός με ανακυκλώσιμα και φυσικά υλικά. Το καλλιτεχνικό εικαστικό εργαστήριο εμπνεύστηκε, σχεδίασε, οργάνωσε και εκτέλεσε τόσο κατά την δημιουργία όσο και κατά την παρουσίαση η μουσειακός ζωγράφος Ιωάννα Βλάχου.

Η προσέλευση ξεπέρασε κάθε προσδοκία: συμμετείχαν πάνω από 100 παιδιά και συνολικά περισσότερα από 230 άτομα. Η συνεργασία μεταξύ των φορέων υπήρξε άψογη με πολύ εποικοδομητικά αποτελέσματα. Στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της εκδήλωσης έλαβαν μέρος: Έλενα Μπαζίνη, αρχαιολόγος ΔΜΕΕΠ, Αλεξάνδρα Σέλελη, αρχαιολόγος-μουσειολόγος ΔΜΕΕΠ, Εβίτα Τσιώλη, αρχαιολόγος-μουσειολόγος ΔΜΕΕΠ, Ανθή Ντόβα, αρχαιολόγος Β' ΕΠΚΑ, Κατερίνα Πέτρου, αρχαιολόγος Β' ΕΠΚΑ, Ιωάννα Βλάχου, μουσειακός ζωγράφος Β' ΕΠΚΑ.

Στο πλαίσιο της φετινής δράσης των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών» στον Υγρότοπο της Βραυρώνας πραγματοποιήθηκε από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία την Κυριακή 2 Ιουνίου 2013 περιβαλλοντική περιήγηση στον υγρότοπο με παράλληλη υλοποίηση δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η δράση απευθυνόταν σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και ιδιαίτερα στα παιδιά με σκοπό τη γνωριμία με τα χαρακτηριστικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος του υγροτόπου

της Βραυρώνας και τη φύση που φιλοξενεί. Η περιβαλλοντική περιήγηση στον υγρότοπο ξεκίνησε από το Αρχαιολογικό Μουσείο της Βραυρώνας και ακολουθήθηκε μια κυκλική περιηγητική διαδρομή η οποία διερχόταν από όλους τους βασικούς βιότοπους της περιοχής όπως τους μεσογειακούς θαμνώνες, τα υγρολίβαδα και τους καλάμωνες και προσέφερε την ευκαιρία για παρατήρηση των πουλιών του υγροτόπου. Η διαδρομή περιλάμβανε επίσης το μονοπάτι για άτομα με προβλήμα-

Υγρότοπος Βραυρώνας

τα όρασης που έχει δημιουργηθεί στον υγρότοπο από την Ορνιθολογική σε συνεργασία με τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών. Το μονοπάτι μήκους περίπου 500 μέτρων περιλαμβάνει ειδικά σχεδιασμένες ανάγλυφες πινακίδες ερμηνείας του περιβάλλοντος με ομοιώματα και ήχους χαρακτηριστικών οργανισμών του υγροτόπου. Οι συμμετέχοντες στη δράση, μικροί και μεγάλοι, ανέλαβαν ρόλους πουλιών του υγροτόπου, ενώ παράλληλα της περιήγησης έγινε υλοποίηση μίας από τις δραστηριότη-

τες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιούνται σε καθημερινή βάση στον υγρότοπο στο πλαίσιο εκπαιδευτικού προγράμματος της Ορνιθολογικής. Στους συμμετέχοντες διατέθηκε ενημερωτικό υλικό, καθώς και αναμνηστικά για τον υγρότοπο της Βραυρώνας. Υπεύθυνοι υλοποίησης της δράσης: Ρούλα Τρίγκου: Δασολόγος, Υπεύθυνη Προγράμματος Βραυρώνας, Ελισάβετ Ζαγκλέ: Περιβαλλοντολόγος, Μέλος Ομάδας Περιβ/κής Εκπαίδευσης Προγράμματος Βραυρώνας

Η δράση σχεδιάστηκε από τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων σε συνεργασία με το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης «ΓΑΙΑ». Η Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων παραχώρησε τον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Αγοράς, ενώ ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων το κτήριο της οδού Ερμού 134-136 καθώς και κεράσματα για τις ανάγκες της εκδήλωσης.

Η δράση απευθυνόταν στο ευρύ κοινό και διαρθρώθηκε σε 3 ενότητες:

A) Αναζητώντας τα ίχνη του αρχαίου Ηριδανού

Η δράση σχεδιάστηκε από τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων. Είχε ως βασικό άξονα το ρόλο των ποταμών της Αττικής διαχρονικά από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα εστιάζοντας στον ποταμό Ηριδανό και απευθυνόταν στο ευρύ κοινό. Περιλάμβανε θεματική περιήγηση με τον αρχαιολόγο της ΔΜΕΕΠ κ. Ν. Γεωργιόπουλο κατά μήκος του ποταμού Ηριδανού με αφετηρία το σταθμό Σύνταγμα του Μητροπολιτικού Σιδηρόδρομου Αθήνας (μετρό). Εκεί μετά από χαιρετισμό που απηύθυνε η Διευθύντρια Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων κα Μ. Λαγογιάννη και με αφορμή την αναπαράσταση της κοίτης του Ηριδανού, παρουσιάστηκε το θέμα της τοπογρα-

φίας της αρχαίας πόλης με έμφαση στη διαδρομή των ποταμών που τη διέτρεχαν, καθώς και θέματα ύδρευσης και άρδευσης του λεκανοπεδίου διαχρονικά. Σε μια στάση μπροστά στους πήλινους αγωγούς του Πεισιστράτειου υδραγωγείου, που βρίσκονται στην Πλατεία Συντάγματος, έγινε αναφορά στη σημασία και λειτουργία των υδραγωγείων της Αθήνας.

Στη συνέχεια η ομάδα κατευθύνθηκε προς την Αρχαία Αγορά μέσω της οδού Μητροπόλεως ακολουθώντας τα ίχνη του ποταμού. Επιλεγμένες στάσεις έγιναν σε σημεία όπως: το εκκλησάκι της Άγιας Δύναμης όπου από τα νερά του Ηριδανού διαμορφωνόταν το τέλμα της Αθηνάς πολύ κοντά στις Πύλες του Διοχάρους, τη Μητρόπολη, όπου τα πλατάνια της πλατείας μαρτυρούν την υπόγεια διαδρομή των νερών του «αφανούς» ποταμού, την Πλατεία Μοναστηρακίου όπου κατά τις εργασίες διαμόρφωσης της πλατείας ήλθε τυχαία στο φως η εγκιβωτισμένη ρωμαϊκή κοίτη του Ηριδανού και τέλος τον πεζόδρομο της Ερμού έξω από την είσοδο του αρχαιολογικού χώρου της Αρχαίας Αγοράς, όπου επίσης ακούγεται ο ποταμός που διατρέχει υπογείως την περιοχή.

B) Τα φυτά του πάρκου της Αρχαίας Αγοράς

Στο χώρο της Αρχαίας Αγοράς ο κ. Διονύσης Μέρμυγκας πραγματοποίησε αρχικά μια εισαγωγή για τη σημασία που είχαν τα φυτά για τους αρχαίους Έλληνες και τον καθοριστικό ρόλο που έπαιζαν τόσο στους μύθους, στην

τέχνη και στις θρησκευτικές τελετουργίες τους, όσο και στην καθημερινότητα τους, καθώς τους παρείχαν τις πρώτες ύλες για τη στέγαση, τη ναυπηγική, τη διατροφή, τη βαφή των ρούχων, την ένδυση κ.α. Στη συνέχεια μίλησε για την δενδροφύτευση και την ανάπλαση του χώρου που πραγματοποίησε η Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών και την ιδιαίτερη σημασία αυτής, καθώς έγινε με βάση τη χρησιμοποίηση φυτών που υπήρχαν στην Αττική και την αρχαιότητα, ώστε να δημιουργηθεί ένας σύνδεσμος με το παρελθόν. Παρουσίασε επίσης στοιχεία της προσπάθειας δενδροφύτευσης και πως αυτή μετέτρεψε έναν ξερό και πετρώδη τόπο σε χώρο αναψυχής. Έπειτα η ομάδα περιηγήθηκε στο χώρο της Αγοράς πραγματοποιώντας στάσεις σε διάφορα σημεία, για να γίνει περιγραφή συγκεκριμένων φυτών με αναφορά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, στους μύθους

που αναφέρονταν σε αυτά και στις χρήσεις τους από τους αρχαίους Έλληνες.

Στη συνέχεια η ομάδα κατευθύνθηκε προς τον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού, όπου είναι το μοναδικό σημείο στην πόλη όπου ο Ηριδανός ρέει σήμερα επιφανειακά, διαμορφώνοντας ένα μικρό αλλά σημαντικό υγρότοπο.

Γ) Αναζητώντας τον Παράδεισο

Τέλος η ομάδα κατευθύνθηκε στο κτήριο του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων όπου πραγματοποιήθηκε από τη Διευθύντρια του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου κ. Αναστασία Λαζαρίδου, η παρουσίαση της μελέτης με τίτλο «Αναζητώντας τον Παράδεισο», που αφορά τις συμπληρωματικές επεμβάσεις στον περιβάλλοντα χώρο του Μουσείου.

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του προγράμματος «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» το Τμήμα Εκθέσεων και Μουσειολογικής Έρευνας της ΔΜΕΕΠ υλοποίησε για δεύτερη συνεχή χρονιά τη δράση «Πράσινος περίπατος σε βυζαντινά μνημεία των Μεσογείων», η οποία απευθυνόταν σε άτομα κάθε ηλικίας.

Η δράση έλαβε χώρα το πρωινό της Κυριακής 26 Μαΐου 2013, ώρες 10.30-14.00, και περιλάμβανε θεματική περιήγηση του βυζαντινού ναού των Ταξιαρχών Καλυβίων. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα αξιόλογο μνημείο μεσοβυζαντινών χρόνων που κτίστηκε πάνω στα ερείπια του μεσαίου κλίτους παλαιοχριστιανικής βασιλικής, ενσωματώνοντας τμήματα της τοιχοποιίας της. Σε μεταβυζαντινούς χρόνους ο ναός ενισχύθηκε εξωτερικά με αντηρίδες, ενώ εσωτερικά διαμορφώθηκε μπροστά από το τέμπλο του δίδυμο προσκυνητάρι, μοναδικό ως προς τη μορφή του για την περιοχή. Μέσα στον ναό σώζονται επίσης τοιχογραφίες του 13ου αιώνα και του 18ου αιώνα. Στο μνημείο ξενάγησαν η κα Ελένη Γκίνη – Τσοφοπούλου, επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων, η κα Δήμητρα Πέτρου, αρχαιολόγος της 1ης ΕΒΑ και ο κ. Νίκος Παπαγιαννάκος, αρχιτέκτων – μηχανικός, πρόεδρος της Εταιρείας Μελετών Νοτιοανατολικής Αττικής.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν 30 άτομα.

Οι συμμετέχοντες παρέμειναν για αρκετή ώρα στον μεγάλο δενδρόφυτο αύλειο χώρο του μνημείου, το οποίο άνοιξε ειδικά για την περίπτωση, παρατήρησαν μαζί με τους ξεναγούς όλες τις εξωτερικές όψεις του και εξέφρασαν σχόλια και παρατηρήσεις για την εντοχία ζωγραφική του. Η εκδήλωση έκλεισε με κέρασμα, γλυκίσματα, που προσφέρθηκαν από τον Δήμο Σαρωνικού, ο δήμαρχος του οποίου μας τίμησε με την παρουσία του.

Στους συμμετέχοντες διανεμήθηκε επίσης το τεύχος «Πράσινος περίπατος σε βυζαντινά μνημεία των Μεσογείων», που εκδόθηκε πέρυσι από τη ΔΜΕΕΠ καθώς και το πολύπτυχο «Διαδρομές σε βυζαντινά μνημεία των Μεσογείων», έκδοση της 1ης ΕΒΑ που επαντυπώθηκε πέρυσι από τη ΔΜΕΕΠ.

Το γεγονός ότι το μνημείο αυτό ήταν κτισμένο πολύ κοντά στον δημόσιο ταχείας κυκλοφορίας δρόμο που οδηγεί από τα Καλύβια προς το Λαγονήσι στέρησε την εκδήλωση από το στοιχείο του περιπάτου στη φύση. Αυτό αναπληρώθηκε, όμως, από την παραμονή των συμμετεχόντων στον πράσινο αύλειο χώρο του γραφικού βυζαντινού μνημείου.

Ημερίδα που διοργάνωσε στις 2 Ιουνίου 2013 το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λαυρίου στο πλαίσιο της δράσης «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» πραγματοποιήθηκε στον αρχαιολογικό χώρο του Θορικού και απευθυνόταν σε ενήλικες. Η δράση ξεκίνησε από τους χώρους του ΚΠΕ στο Τεχνολογικό και Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου στις 10 το πρωί, όπου οι περίπου 56 συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για τα εκπαιδευτικά προγράμματα του ΚΠΕ, για τη νέα δράση της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» που πραγματοποιήθηκε φέτος για δεύτερη χρονιά, ενώ έγινε και μια εισαγωγή για τα αρχαία μνημεία στο Θορικό, την πολιτιστική τους αξία και το χρονικό της ανασκαφής τους. Στη συνέχεια μεταβήκαμε με πούλμαν στο Θορικό.

Κατά τη διάρκεια της ημερίδας ανεβήκαμε με τα πόδια στο διάσελο του διπλού λόφου «Βελατούρι» όπου βρίσκονται οι 5 ανεσκαμμένοι μυκηναϊκοί τάφοι – ένας θολωτός, ένας επιμήκης κτιστός και 3 κτιστοί θαλαμοειδής. Αφού εντοπίσαμε και μιλήσαμε για τον θολωτό και τον επιμήκη τάφο, για την ταφική αρχιτεκτονική της μυκηναϊκής εποχής καθώς και για τη σχέση του Θορικού με τη Μυκηναϊκή Αττική, οι συμμετέχοντες

κλήθηκαν να ανακαλύψουν τους άλλους 3 με βάση έναν χάρτη που τους είχε δοθεί. Παράλληλα έγινε ειδική αναφορά στη χλωρίδα που μπορεί να συναντήσει κανείς στο Βελατούρι και στη σχέση της με τα αρχαία μνημεία. Κατόπιν, επισκεφτήκαμε τον αρχαιολογικό χώρο του θεάτρου του Θορικού. Στο θέατρο ξεναγηθήκαμε από τον ιστορικό Δρ. Γ. Δερμάτη, ο οποίος αναφέρθηκε τόσο στην ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του όσο και στην κοινωνική διάσταση του θεάτρου γενικά. Στον παρακείμενο χώρο του μεταλλευτικού πλυντηρίου, οι συμμετέχοντες ανακάλυψαν τη χρήση του βοηθούμενου από ένα σχεδιάγραμμα/παιδαγωγικό υλικό του ΚΠΕ, ενώ αναφέρθηκαν και τα στάδια της αρχαίας μεταλλευτικής/μεταλλουργικής διαδικασίας και επισημάνθηκε στους συμμετέχοντες η σημασία της στοάς 3 που βρίσκεται δίπλα στο πλυντήριο (εκεί έχουν εντοπιστεί τα αρχαιότερα ίχνη εξόρυξης μεταλλεύματος στη Λαυρεωτική που ανάγονται στις αρχές της 3ης χιλιετίας ή ίσως και πιο πριν).

Η ημερίδα έκλεισε με την επιστροφή μας στο Τεχνολογικό και Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου γύρω στις 14:00. Υπεύθυνοι υλοποίησης της δράσης: Παιδαγωγική ομάδα ΚΠΕ Λαυρίου: Α. Αθανασόπουλος, Μ. Καγιάφα, Φ. Πέππα, Ε. Μιχαηλίδου

Νομός Βοιωτίας

**23η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
Δήμος Λεβαδέων
Διεύθυνση Α' Βάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Βοιωτίας
Σε συνεργασία με το Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών,
την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και
το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Στυλίδας**

Φαράγγι Έρκυνας - περιοχή Κρύας

Για τον εορτασμό της πανελλήνιας δράσης «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» επιλέχθηκε η πόλη της Λιβαδειάς και συγκεκριμένα το Φαράγγι της Έρκυνας, που διατρέχεται από το ομώνυμο ποτάμι και η περιοχή της Κρύας, εντός της πόλης. Στο μυχό του φαραγγιού εκβάλλουν οι πηγές της Κρύας, περιοχή περιπάτου των Λεβαδέων, που συγκεντρώνει σημαντικό αριθμό διαχρονικών μνημείων, πλούσια χλωρίδα και πανίδα.

Η 23η ΕΒΑ συνεργάστηκε με το Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Α΄ Βάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού, το Δήμο Λεβαδέων και το Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών. Αποτέλεσμα της συνεργασίας αυτής ήταν ο σχεδιασμός υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού για περίπατους μαθητών κατά μήκος του ποταμού. Ως βασικός άξονας στο σχεδιασμό και εκπαιδευτικό στόχο των προτεινόμενων θεματικών περιηγήσεων, επιλέξαμε την έννοια της αλληλεπίδρασης φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στο τοπίο. Ο στόχος μας διατυπώθηκε και ως υπότιτλος στην πανελλήνια δράση: «Στης Έρκυνας τις όχθες: νερό και χρόνος, φύση και άνθρωπος».

Ως σημεία ενδιαφέροντος και δράσεων επιλέχθηκαν τα διατηρητέα κτίρια της νεοκλασικής (σήμερα το Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο της Λιβαδειάς), του νερόμυλου και του συνδεδεμένου βιοτεχνικού κτιρίου (σήμερα συνεδριακό κέντρο), το μεσαιωνικό κάστρο και ο πύργος του νερού, μνημεία τα οποία συναντά κανείς στον περίπατο κατά μήκος του ποταμού, το οθωμανικό Τρίχινο Γεφύρι βαθύτερα στο φαράγγι. Επίσης, στη διαδρομή εντάξαμε και το οθωμανικό τέμενος, γειτονικό στη διαδρομή μνημείο. Σκοπός ήταν στα

επιλεγμένα σημεία δράσεων, να αποδοθεί η πολλαπλή συμβολή του ποταμού στην καθημερινότητα των ανθρώπων και στην οικονομική ζωή της περιοχής.

Στις 20 Μαΐου 2013 πραγματοποιήθηκε στη Λιβαδειά, στην περιοχή των Πηγών της Κρύας, συνάντηση όλων των φορέων και ενημέρωση των δασκάλων για το στόχο των εκπαιδευτικών περιπάτων και το υποστηρικτικό υλικό. Κατά το διάστημα 27 Μαΐου ως 2 Ιουνίου 2013 οι δάσκαλοι πήραν τις τάξεις τους, περπάτησαν και πραγματοποίησαν εκπαιδευτικές δράσεις κατά μήκος του ποταμού και στα επιλεγμένα σημεία της διαδρομής.

Συγκεκριμένα, για την υλοποίηση των παραπάνω δημιουργήθηκαν καρτέλες με πληροφοριακό υλικό για τα μνημεία (οθωμανικό τέμενος, μεσαιωνικό κάστρο με πύργο νερού, οθωμανικό γεφύρι), φωτογραφίες,

Φαραγγι Έρκυνας - περιοχή Κρύας

προτεινόμενες δραστηριότητες και βιωματικά παιχνίδια (θεατρικό παιχνίδι, παντομίμα). Οι καρτέλες αυτές σχεδιάστηκαν, ώστε να αξιοποιηθούν ως χρηστικό εργαλείο από τους δασκάλους για την προετοιμασία του περιπάτου με την τάξη τους.

Επίσης σχεδιάστηκε οδοιπορικό με τη μορφή ατομικού φύλλου εργασίας με χαραγμένη τη διαδρομή και τα σημεία στάσης-δράσης, το οποίο συμπληρώνεται με στοιχεία κατά την επίσκεψη στο χώρο και αποτελεί και αναμνηστικό συμμετοχής. Στην αρχή της διαδρομής ομάδα μαθητών κατασκεύασε και τοποθέτησε μόνιμη πινακίδα με το παραπάνω οδοιπορικό. Παράλληλα με τη συνεργασία γεωπόνου και βοτανολόγου τοποθετήθηκαν από σχολικές τάξεις, μικρές πινακίδες ταύτισης της χλωρίδας του φαραγγιού, σε συνδυασμό με επίσκεψη σε συλλογή βοτάνων στο ισόγειο του κτιρίου της νεροτριβής.

Την Κυριακή 2 Ιουνίου, στο Συνεδριακό Κέντρο της

Λιβαδειάς, στην περιοχή της Κρύας, γιορτάστηκε από τους συνεργαζόμενους φορείς το κλείσιμο των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών», με την παρουσία εκπαιδευτικών και κατοίκων. Οι φορείς είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν το υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό που ετοίμασαν στο πλαίσιο της δράσης και έγινε ένας γενικός απολογισμός των δράσεων. Στη συνέχεια οι παρευρισκόμενοι πραγματοποίησαν τη διαδρομή, στάθηκαν στα σημεία ενδιαφέροντος, συζήτησαν για τις διαχρονικές επεμβάσεις του ανθρώπου στο τοπίο, ενώ αναλύθηκαν θέματα προστασίας των μνημείων και του φυσικού περιβάλλοντος.

Το σύνολο των δράσεων κινηματογραφήθηκε από ομάδα μαθητών Λυκείου, τους «Μικρούς Κινηματογραφιστές Λιβαδειάς» και είναι αναρτημένο στο διαδίκτυο:

<http://www.youtube.com/watch?v=adO6JEltbSc>
Υπεύθυνοι της δράσης: Π. Γκάνη, Μ. Κουτσούκου

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΤΥΠΟ

ΙΣΤΟΛΟΓΙΟ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ Α΄ ΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Ν. ΒΟΙΩΤΙΑΣ:

<http://sxolsymdipevoi.blogspot.gr/>

<http://www.siriosfm.gr/?p=41475>

<http://www.siriosfm.gr/?p=41475>

http://www.viotiki-ora.gr/viotiki/index.php?option=com_content&view=article&id=6078:2013-05-21-16-32-08&catid=46:2010-03-02-17-21-34&Itemid=125

http://viotishop.blogspot.gr/2013/06/blog-post_33.html

<http://www.portnews.gr/culture/livadeia-prasines-politistikes-diadromes>

<http://www.lamiastar.gr/index.php/topika-nea/nomoi/voiwtia/26668-prasini-diadromi-tis-livadeias>

<http://www.livadia.gr/levadiafiles/uploadfiles/file/Prasines%20Politistikes%20Diadromes.pdf>

http://viwtika.blogspot.gr/2013/05/blog-post_8094.html

http://www.epoli.gr/prasines-politistikes-diadromes-dimo-lebadewn-a-58009.html?category_id=95

http://thivapress-news.blogspot.gr/2012/05/blog-post_7074.html

Νομός Ηλείας

Με επιτυχία διεξήχθη το Σαββατοκύριακο 1 και 2 Ιουνίου 2013 η διήμερη πεζοπορία στην ιστορική «Κλασική διαδρομή Ήλιδας – Ολυμπίας. Ο Δρόμος των αθλητών προς την Δόξα». Το εγχείρημα υλοποιήθηκε από την Ζ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Ολυμπίας στο πλαίσιο της πανελλήνιας δράσης της Γενικής Γραμματείας Πολιτισμού του ΥΠΑΙΘΠΑ με τίτλο «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές», έπειτα από στενή συνεργασία με την Ομοσπονδία Φυσιολατρικών Ορειβατικών Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδος και την Εθελοντική Δράση Πύργου.

Έχοντας αφετηρία την Αρχαία Ήλιδα, οι πεζοπόροι βάδισαν επί δυο συνεχόμενες ημέρες συνολική απόσταση 60 περίπου χιλιομέτρων ως την Αρχαία Ολυμπία, ακολουθώντας πορεία κατά το δυνατόν εγγύτερη στην πεδινή διαδρομή η οποία ένωνε κατά την αρχαιότητα τους δυο πυλώνες του Ολυμπισμού. Αρκετοί Ηλείοι και όχι μόνον, όλων των ηλικιών, ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας και με σύμμαχο τον καιρό, περπάτησαν στην «Ιερά Οδό» της Ηλείας, τον δρόμο που κατά την αρχαιότητα ακολουθούσε κάθε τέσσερα χρόνια η μεγαλοπρεπής Ιερά Πομπή μέχρι το ιερό της Ολυμπίας, γεγονός που σηματοδοτούσε την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων. Ανάμεσα στο μεγάλο πλήθος που την αποτελούσε, ξεχώριζαν οι λαμπροί αθλητές, οι οποίοι

με κάθε τους βήμα πλησίαζαν το μεγάλο όνειρο του κάθε θνητού της αρχαιότητας, να στεφανωθεί νικητής στην Ολυμπία. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι αρχαιολογικά κατάλοιπα της ιεράς αυτής οδού δεν έχουν προς το παρόν εντοπισθεί.

Οι πεζοπόροι διήλθαν μεγάλο μέρος της πλούσια προικισμένης από τη φύση ηλειακής επικράτειας. Κατά την πορεία τους απάντησαν αρκετά όμορφα χωριά και κώμες του κάμπου της Ήλιδας και διέσχισαν από το κέντρο τους τις δυο μεγάλες πόλεις του νομού, την Αμαλιάδα και τον Πύργο. Οπλισμένοι με επιμονή και νοιώθοντας την ενέργεια που εκπέμπει ο «Δρόμος προς την Δόξα», περπάτησαν δίπλα σε σημαντικά μνημεία της φύσης και του πολιτισμού, ενώ τις εντυπώσεις όλων έκλεψε το απaráμιλλου κάλλους οικοσύστημα που δημιουργεί ο ποταμός Αλφειός από τις εκβολές του στο Ιόνιο ως την αρχαία Ολυμπία.

Ξεχωριστή στιγμή του διήμερου οδοιπορικού ήταν η διέλευση των πεζοπόρων από την κοινότητα του Χαβαρίου του Δήμου Ήλιδας. Η υποδοχή και φιλοξενία που ετοίμασαν οι κάτοικοι ξεπέρασε κάθε προσδοκία και θύμιζε γιορτή. Λίγο πριν, η πεζοπορία προβλήθηκε με ζωντανή σύνδεση σε πρωινή εκπομπή της κρατικής τηλεόρασης (NET).

Συγκίνηση προκάλεσε η άφιξη των πεζοπόρων στο

χωριό Άγιος Ηλίας Πύργου, αφού προηγουμένως είχαν καλύψει απόσταση αρκετών 'σταδίων', προσεγγίζοντας την πανέμορφη ομώνυμη παραλία. Στην ευρύτερη επικράτεια του Αγίου Ηλίου οι ερευνητές τοποθετούν την Πιέρα Πηγή, στα νερά της οποίας τα μέλη της Ιεράς Πομπής τελούσαν καθαρμούς. Και εδώ, οι κάτοικοι αγκάλιασαν με θέρμη τους πεζοπόρους, δίνοντάς τους δύναμη και κουράγιο να συνεχίσουν την προσπάθειά τους. Λίγες ώρες αργότερα, καθώς οι πεζοπόροι κατέφθαναν στην κοινότητα του Αγίου Ιωάννη Πύργου, όπου εκτιμάται ότι βρισκόταν ο αρχαίος δήμος των Λετρίνων, ολοκληρωνόταν το πρώτο σκέλος της δράσης. Έπειτα

από ένα πλούσιο δείπνο στην ταβέρνα «Το Σταυροδρόμι» στο κέντρο της κοινότητας του Αγίου Ιωάννη, είχε έρθει η ώρα να επαναληφθεί έπειτα από 1621 χρόνια το έθιμο της διανυκτέρευσης της Πομπής στους Λετρίνους.

Την Κυριακή, 2 Ιουνίου, διεκπεραιώθηκε χωρίς προβλήματα και το δεύτερο σκέλος της πεζοπορίας. Η άφιξη στην Ολυμπία αποκορύφωσε τα συναισθήματα όλων των συμμετεχόντων. Αφού βραβεύθηκαν από την Διευθύντρια της Ζ' ΕΠΚΑ κα Γεωργία Χατζή - Σπηλιοπούλου, ξεναγήθηκαν στον Αρχαιολογικό Χώρο και εν συνεχεία παρακάθισαν σε τιμητικό δείπνο στην Ταβέρνα

«Αμβροσία» στην Ολυμπία.

Η μακρά, ιστορική πορεία επί της Κλασικής Διαδρομής Ήλιδας - Ολυμπίας, ως γεγονός με πολλές πτυχές, προσέφερε συγκίνηση και συνολικά αποτιμήθηκε ως «μοναδική εμπειρία» από τους ίδιους τους συμμετέχοντες, σύμφωνα με τις απαντήσεις που συλλέξαμε με ειδικό ερωτηματολόγιο.

Οι πεζοπόροι, ως άλλοι συντηρητές και αρχαιολόγοι, συντέλεσαν με τη συμμετοχή τους ώστε να ξεθαφτεί και αναστηλωθεί ένα άυλο μνημείο, ανοίγοντας πρώτοι έναν δρόμο που ευελπιστούμε στο μέλλον να βαδίσουν εκατοντάδες, ίσως και χιλιάδες ακόμη πεζοπόροι από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο.

Οι συντονιστές της εκδήλωσης κ.κ. Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Παναγιώτης Αχιλλεόπουλος και Δημήτριος Κορίζης, σε δηλώσεις τους, επεσήμαναν τον ολυμπιακό χαρακτήρα της πρωτοβουλίας και τα δυνητικά αναπτυξιακά οφέλη για τον τόπο που υπόσχεται, εφόσον γίνουν τα σωστά βήματα για την καθιέρωσή της ως νέου θεσμού που θα πλαισιώσει την Τελετή Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας.

Η παραπάνω πρωτοβουλία επετεύχθη χάριν στην ευγενική στήριξη που μας παρείχαν φορείς, επιχειρήσεις και ιδιώτες.

Δείτε φωτογραφικό υλικό εδώ: <http://elis2olympia.blogspot.gr>

Νομός Ημαθίας

Την Τετάρτη 5 Ιουνίου 2013 πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Βασιλικών Τάφων Αιγών εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά δημοτικού με τίτλο «Φυσικό Περιβάλλον, Μνημεία και Τέχνη στις Αιγές».

Την Πέμπτη 6 Ιουνίου 2013 πραγματοποιήθηκαν στον αρχαιολογικό χώρο των Αιγών ξενάγηση και πεζοπορία από αρχαιολόγο και γεωπόνο με θέμα το φυσικό περιβάλλον των μνημείων.

Την Κυριακή 9 Ιουνίου 2013 πραγματοποιήθηκε έφιππη περιήγηση και ξενάγηση στο βασιλική νεκρόπολη, το άστυ και την χώρα των Αιγών σε συνεργασία με τον ιππικό όμιλο Νάουσας και ιδιοκτήτες αλόγων από τη Βεργίνα, τα Παλατίτσια και τη Μελίκη Ημαθίας. Το συντονισμό των έφιππων συμμετεχόντων είχε ο κτηνίατρος και ιππολόγος κ. Θεόδωρος Αντικατζίδης.

Υπεύθυνος της δράσης: Ιωάννης Γραικός, αρχαιολόγος, ΙΖ' ΕΠΚΑ.

Η ΙΖ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) της Νάουσας πραγματοποίησε την Κυριακή 2 Ιουνίου 2013 στον Αρχαιολογικό Χώρο Μίεζας (Μακεδονικοί τάφοι – Θέατρο – Σχολή Αριστοτέλους) τις ακόλουθες δράσεις στο πλαίσιο των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών»:

10.00-11.00: Ξενάγηση στους Μακεδονικούς τάφους Κρίσεων και Ανθεμίων στον αρχαιολογικό χώρο Μίεζας από τον αρχαιολόγο της ΙΖ΄ ΕΠΚΑ Ν. Πουλακάκη.

11.00-11.30: Από τους τάφους στο αρχαίο Θέατρο. Περιβαλλοντικό μονοπάτι γνωριμίας με το φυσικό περιβάλλον της αρχαίας Μίεζας.

Ξενάγηση: Παιδαγωγική Ομάδα του Κ.Π.Ε. Νάουσας: Στυλιανού Λιάνα, Αβραμίδου Βέρα, Μπούζδη Αλεξάνδρα, Λιλιόπουλος Νικόλαος.

11.30-12.00: Γνωρίζω το αρχαίο θέατρο της Μίεζας
Ξενάγηση: Πουλακάκης Νεκτάριος, Υπεύθυνος αρχαιολόγος, Ασημακοπούλου Χριστίνα, Υπεύθυνη εργασιών συντήρησης.

12.00-14.00: Σχολή Αριστοτέλη. Γνωρίζω την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά του τόπου μου βιωματικά. Πραγματοποιήθηκαν οι εξής δράσεις:

1. Αφήγηση λαϊκών παραμυθιών για Νύμφες και Νεράιδες στο χώρο του Νυμφαίου από τον Σπάρτη Νικόλαο (90 ετών).
2. Από τις Νύμφες στις Νεράιδες. Ιστορίες από τη Στυλιανού Λιάνα.
3. Κεραμική με τροχό από τον κεραμίστα Βασίλη Τσιτσιμπή. Τεχνικές κατασκευής αγγείων.
4. Τυπώματα με υλικά της φύσης από τον Νικόλαο Μπλιάτκα, εκπαιδευτικό – ζωγράφο.
5. Δράσεις Landart με φυσικά υλικά από την Τερψιχόρη Ξανθοπούλου, ζωγράφο της ΙΖ' ΕΠΚΑ, και Χριστίνα Ασημακοπούλου, συντηρήτρια έργων τέχνης της ΙΖ' ΕΠΚΑ Συγκεκριμένα:

- Α. Πλέγμα στο χώμα σε μεγάλη διάταξη με συμμετοχή των επισκεπτών. Χρησιμοποιήθηκαν ξύλο και κλωστές.
- Β. Κατασκευή μικρών πλεγμάτων σε κλαδιά δέντρων. Χρησιμοποιήθηκαν κλαδιά και κλωστές.
- Γ. Κατασκευή μικρών καραβιών από μικρούς κορμούς δέντρων και φύλλων.
- Δ. Δημιουργία πλέγματος σε τμήμα της περιφράξης του χώρου, το οποίο βάφτηκε με μπλε χρώμα συμβολίζοντας την παρουσία του νερού στο χώρο.

14.00-15.30: Επίσκεψη στο Κτήμα «Κυρ' Γιάννη» στο Γιαννακοχώρι Νάουσας και γνωριμία με τον οινολογικό χάρτη της περιοχής και τον ευρύτερο χώρο της αμπελουργικής δραστηριότητας. Ξενάγηση στο οινοποιείο και οινογευσία με γνωστά κρασιά.

Νομός Θεσσαλονίκης

**ΙΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Δήμος Θεσσαλονίκης
(Αντιδημαρχία Ποιότητας Ζωής, Αντιδημαρχία Πολιτισμού)
Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Ελευθερίου Κορδελιού και Βερτίσκου
Οργανισμός Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,
Τμήμα Αρχιτεκτόνων - Μηχανικών /
Τομέας Α΄ - Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Εικαστικών Τεχνών
Πρωτοβουλία - αστικό πείραμα «Θεσσαλονίκη αλλιώς»,
περιοδικό free press Parallaxi**

Στο πλαίσιο της δράσης «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» η ΙΣΤ' ΕΠΚΑ πραγματοποίησε:

A. Αρχαιολογική θεματική περιήγηση (Σάββατο 25 και Κυριακή 26 Μαΐου) και εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Παρασκευή 24 Μαΐου). Στον πρώτο σταθμό της διαδρομής, το ανακτορικό συγκρότημα του Γαλερίου, υποδέχονταν τους μικρούς και μεγάλους επισκέπτες οι αρχαιολόγοι της ΙΣΤ' ΕΠΚΑ Φαρμάκη Μαρία και Μουσαντάμη Χριστίνα για να τους ξεναγήσουν στους χώρους του ανακτόρου. Ο περίπατος επαναλαμβανόταν καθημερινά ανά μία ώρα και απευθυνόταν εξίσου σε μαθητές Δημοτικού για την Παρασκευή και σε ενήλικους το Σαββατοκύριακο. Κατά την ολιγόλεπτη θεματική περιήγηση τόσο οι μικροί μαθητές όσο και οι ενήλικες επισκέπτες είχαν την

ευκαιρία όχι μόνο να γνωρίσουν καλύτερα την ιστορία της πόλης μας αλλά και να ταυτίσουν χώρους μέσα ή γύρω από τους οποίους διαβαίνουν καθημερινά. Τα παιδιά ενθουσιάστηκαν και οι «μεγάλοι» χάρηκαν από τη γνωριμία με τους άγνωστους αλλά συγχρόνως και τόσο οικείους χώρους. Ευχάριστη έκπληξη, η παρουσίαση από τον συντηρητή της Υπηρεσίας μας κ. Δημήτρη Σπανόπουλο της τέχνης του αρχαίου ψηφιδωτού και της τεχνικής συντήρησής του. Τμήμα του ψηφιδωτού που εντοπίστηκε στο δάπεδο της Βασιλικής του ανακτόρου και που ξεσκεπάστηκε από το προστατευτικό χώμα ειδικά για το συγκεκριμένο σκοπό, αποτέλεσε τον καμβά πάνω στον οποίο τα παιδιά ανακάλυψαν τον τρόπο με τον οποίο οι ειδικοί σώζουν κομμάτια της ιστορίας μας.

Β. Σε συνεργασία με την Αντιδημαρχία Πολιτισμού Δήμου Θεσσαλονίκης το Σάββατο 25 Μαΐου 2013, ώρα 21.00, πραγματοποιήθηκε στο χώρο συναυλία με την μπάντα δρόμου «Κρουστόφωνο», την οποία παρακολούθησαν 300 περίπου άτομα.

Γ. Στο εσωτερικό του ανακτόρου φιλοξενήθηκε έκθεση με εργασίες φοιτητών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Α.Π.Θ. και με εποπτεία του καθηγητή κ. Δημήτρη Ξόνου, του Τομέα Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού & Εικαστικών Τεχνών, του τμήματος αυτού με αντικείμενο ψηφιακές επεμβάσεις – παρεμβάσεις οικολογικού περιεχομένου με έμφαση στο πράσινο και χρωματικές αναμορφώσεις – διαμορφώσεις του κτιριακού ιστού που περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη ιστορική διαδρομή. Οι εργασίες τυπώθηκαν με επιμέλεια της υπαλλήλου της Υπηρεσίας μας Βενετίας Μάλαμα (αρχιτέκτονα) σε μεγάλα πανώ από βινύλιο, που αναρτήθηκαν κατά μήκος του κατηφορικού διαδρόμου που οδηγεί προς τον προθάλαμο του Οκταγώνου.

Περιοδικό Parallaxi και ομάδα «Η Θεσσαλονίκη Αλλιώς»

Σε μια χώρα όπου οι αρχαιολογικοί χώροι αγγίζουν τον άπιαστο, για πολλές χώρες, αριθμό των πέντε και χιλιάδων χερσαίων και ενάλιων χώρων, η έννοια της διαδραστικής επίσκεψης σε αυτούς δεν έχει προωθηθεί όσο θα έπρεπε και θα μπορούσε. Κάθε χρόνο χιλιάδες μαθητές έρχονται σε επαφή με 20.000 αρχαία και νεότερα προστατευόμενα μνημεία μέσω ενός κλασσικού τρόπου προσέγγισης και εξοικείωσης αυτών.

Μέσω της δράσης «Το παιχνίδι του θησαυρού Αλλιώς» προσπαθήσαμε να εξοικειωθούμε με την ιστορία των σημαντικών μνημείων της πόλης μας με έναν καινοτόμο και διαδραστικό τρόπο. Επιλέγοντας ένα πολύ σημαντικό μνημείο στο ιστορικό κέντρο της πόλης, αποκομμένο απόλυτα από την καθημερινότητα των πολιτών, θέλαμε να αναδείξουμε τα ανακτόρα του Γαλερίου και το ιστορικό του υπόβαθρο, το οποίο παραγνωρίζεται από πολλούς.

Συνεργαστήκαμε με την ΙΣΤ Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων και στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών» του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, δημιουργήσαμε ένα διήμερο παιχνίδι θησαυρού, παρασύροντας τους μικρούς εξερευνητές που συμμετείχαν σε ένα διασκεδαστικό ταξίδι στην ιστο-

ρία της πόλης τους. Παιδεία ηλικίας 5-11 χρονών σε ένα διαδραστικό πλαίσιο ξενάγησης κατάφεραν, μέσα από το παιχνίδι, να ανακαλύψουν στους διάφορους χώρους των ανακτόρων σημαντικά αντίγραφα αντικειμένων της εποχής.

Μέσα από ένα παιχνίδι ρόλων, καλλιτέχνες, ηθοποιοί, αρχιτέκτονες, στρατηγοί αλλά και ο ίδιος ο Γαλέριος, υποδέχτηκαν τους μικρούς εξερευνητές και δοκίμασαν τις ιστορικές τους γνώσεις. Παίζοντας παιχνίδια της εποχής, απομνημονεύοντας τις τροφές της εποχής, χτίζοντας το γαλεριανό συγκρότημα, ζωγραφίζοντας το πώς θα θέλαν να είναι τα ανάκτορα σήμερα, μαθαίνοντας τους ρωμαϊκούς αριθμούς, κλπ κατάφεραν να εξοικωθούν με το χώρο μέσα από το παιχνίδι. Ο Γαλέριος παρουσίασε τα προβλήματα του ανακτόρου, όπως μόλυνση, σεισμοί, οικοδόμηση, σκουπίδια, τα παιδιά πρότειναν λύσεις και δεσμευτήκαν για μετάδοση τους μηνύματος «Σεβασμός στους αρχαιολογικούς χώρους».

Σκοπός του παιχνιδιού, εν τέλει, ήταν τα 90 παιδιά που συμμετείχαν να ανακτήσουν την σχέση αγάπης για την ιστορία, τα μνημεία και κατ'επέκταση για την ίδια την πόλη, παίζοντας μέσα στους ίδιους τους χώρους του ανακτόρου όπως στη Βασιλική, στο Βόρειο Περιστύλιο, στα Λουτρά και στο Οκτάγωνο. Ο σκοπός αναπάντεχα παρέσυρε ευχάριστα και εμάς τους ίδιους, τους 50 εθελοντές που δημιουργήσαμε το παιχνίδι, καθώς κομμάτια της ιστορίας του χώρου αλλά και η ευχάριστη αίσθηση που σου προκαλείται όταν τριγυρνάς στα ανάκτορα του Γαλερίου, ήταν σχεδόν άγνωστα και σε εμάς. Η ζωντανή ανάμνηση με την οποία έφυγαν τα παιδιά, οι 150 γονείς, οι 50 εθελοντές που συμμετείχαν και οι επισκέπτες του χώρου, μας απέδειξε ότι η δημιουργικότητα και η φαντασία μπορούν να ανατρέψουν την άγνοια και την αδιαφορία με διασκεδαστικό τρόπο.

Η ΙΣΤ' ΕΠΚΑ πραγματοποίησε παρουσίαση του μνημείου (Σάββατο 25 και Κυριακή 26 Μαΐου) και εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Παρασκευή 24 Μαΐου).

A. Έγινε παρουσίαση της ιστορικής σημασίας του μνημείου της Θριαμβικής Αψίδας και της συνάφειάς του με το ευρύτερο ανακτορικό συγκρότημα, με βάση εικόνες από σχετικές αναπαραστάσεις της πομπικής οδού και από λεπτομέρειες του ανάγλυφου διακόσμου του τόξου. Οι εικόνες αυτές συνοδεύονταν και από επιπλέον απεικονίσεις του μνημείου από τα τέλη του 18^{ου} αι έως τις αρχές του 19^{ου} που παρουσιάζουν τον μετασχηματισμό του αστικού τοπίου γύρω από το μνημείο της Καμάρας. Όλες οι εικόνες είχαν πλαστικοποιηθεί και αναρτηθεί παρατακτικά υπό μορφή έκθεσης φωτογραφίας στη σιδερένια περίφραξη του βορείου πεσσού της Θριαμβικής Αψίδας κατά τη διάρκεια του τριημέρου.

B. Κατά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα κάθε τάξη χωριζόταν σε επιμέρους ομάδες, στις οποίες ανακοινώνονταν σε μορφή προκήρυξης (πάπυρος) διαγωνισμός για την καλύτερη πρόταση πράσινης ανάπλασης του περιβάλλοντα χώρου γύρω από το μνημείο. Κάθε ομάδα καλούνταν να συνεργαστεί και να καταθέσει την δική της πρόταση. Στις ομάδες δινόταν, υπό μορφή περγαμηνής, ένα ειδικό δελτίο που είχαν ετοιμάσει οι δύο αρχαιολόγοι με την προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού στην μία πλευρά και δύο πλαίσια στην πίσω όψη για να αποτυπώσουν τόσο εγγράφως όσο και εικονογραφικά – σχεδιαστικά τις ιδέες τους. Η καλύτερη πρόταση αξιολογούνταν επί τόπου από επιτροπή αποτελούμενη από τους δύο αρχαιολόγους και από τους δύο συνοδούς εκπαιδευτικούς και βραβεύονταν με την απονομή επαίνου στην συγκεκριμένη ομάδα, η οποία επιχειρηματολόγισε δημόσια για την δική

της πρόταση.

Όλα τα συμπληρωμένα από τις μαθητικές ομάδες κάθε δελτία αναρτήθηκαν υπό μορφή έκθεσης στη σιδερένια περίφραξη του βορείου πεσσού της Θριαμβικής Αψίδας κατά τη διάρκεια του τριημέρου.

Προβολή δράσεων:

Για την καλύτερη προβολή της δράσης η Υπηρεσία μας απευθύνθηκε με αίτημα για επικοινωνιακή υποστήριξη στην Δημοτική Εταιρεία Πληροφόρησης Θεάματος και Επικοινωνίας (TV100 και ΦΜ100) και στην Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση 3 (EPT3, 9.58 FM, 102 FM), που ανταποκρίθηκαν θετικά στο αίτημά μας. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκε από τον Κώστα Γκαδρή (τεχνικός πληροφορικής της Υπηρεσίας) τηλεοπτικό διαφημιστικό σποτ της δράσης διάρκειας 30 sec, το οποίο προβλήθηκε από τα δύο τηλεοπτικά κανάλια (TV100 και EPT3) επανειλημμένα σε καθημερινή βάση. Επιπλέον, διανεμήθηκε ηλεκτρονικά από την Υπηρεσία μας σχετικό δελτίο τύπου με το αναλυτικό πρόγραμμα όλης της δράσης στα Μ.Μ.Ε. και δόθηκαν μία κοινή από όλους τους συνεργαζόμενους φορείς συνέντευξη τύπου σε χώρο του Μεγάλου Μουσικού Θεσσαλονίκης καθώς επίσης, και τρεις συνεντεύξεις από την προϊσταμένη της Υπηρεσίας (μία τηλεοπτική και δύο ραδιοφωνικές).

Επίσης, δημιουργήθηκε με επιμέλεια από το Υπάλληλο της Υπηρεσίας Νίκο Σφήκα, μουσειακό ζωγράφο, αφίσα της δράσης που τοιχοκολλήθηκε σε διάφορα σημεία της πόλης ενώ ο ίδιος επιμελήθηκε και το σχετικό τετράπτυχο εκπαιδευτικό φυλλάδιο που διανέμονταν στους επισκέπτες της διαδρομής.

Την φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση των παραπάνω εκδηλώσεων ανέλαβαν οι υπάλληλοι της Υπηρεσίας μας, Κώστας Γκαδρής και Γιώργος Παράσης (φωτογράφος). Υπεύθυνοι της δράσης: Σ. Χατζητουλούσης, Ζ. Μπίλη, ΙΣΤ' ΕΠΚΑ.

Η ΙΣΤ' ΕΠΚΑ σε συνεργασία με την Αντιδημαρχία Πολιτισμού Δήμου Θεσσαλονίκης διοργάνωσε την Παρασκευή 24 Μαΐου 2013 συναυλία στον αρχαιολογικό χώρο της Ρωμαϊκής Αγοράς Θεσσαλονίκης, με τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Δήμου Θεσσαλονίκης σε ελληνικό και διεθνές ρεπερτόριο.

Η 9η ΕΒΑ συμμετείχε με θεματική περιήγηση στη Ροτόντα, στο μνημείο και τον περιβάλλοντα χώρο της, στη δράση: «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές 2013, αναπνοές με ιστορία, μία διαδρομή από τα ερείπια του Γαλεριανού ανακτορικού συγκροτήματος στις εκθέσεις του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης», που διοργάνωσε η ΙΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Το παράδειγμα της Ροτόντας, μνημείο εμβληματικό για την πόλη, με την περικλειστή κατάφυτη αυλή του, που θυμίζει γωνιά της Θεσσαλονίκης του Μεσοπολέμου, στην καρδιά του ασφυκτικά δομημένου αστικού τοπίου ήταν άλλωστε εκ προοιμίου μέσα στο πνεύμα

που υπαγορεύουν οι «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές». Πράγματι, η Εφορεία μας, στο πλαίσιο εκτέλεσης υποέργου του Γ'Κ.Π.Σ. με τίτλο: «Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου της Ροτόντας», ολοκλήρωσε το 2005 ένα πρόγραμμα, το σκεπτικό του οποίου υπαγορεύτηκε από το ίδιο το μνημείο, την ιστορία και την εποχή του. Πραγματοποιήθηκαν βελτιωτικές επεμβάσεις στον περιβάλλοντα χώρο, επισκευάστηκαν τα ισόγεια κτίσματα των αρχών του 20ού αι., που φιλοξένησαν κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το Αρχαιολογικό τμήμα της Γαλλικής Στρατιάς της Ανατολής, κατασκευάστηκαν νέες περιφράξεις, χαράχθηκαν διαδρομές για την οργανωμένη κίνηση των επισκεπτών και διαμορφώθηκαν χώροι πρασίνου με νέες φυτεύσεις βασισμένες σε καλλιεργητικές τεχνικές και διαμορφώσεις, οι οποίες παραπέμπουν στην ύστερη αρχαιότητα, στην ιστορία του μνημείου και στα ψηφιδωτά που κοσμούν το εσωτερικό του. Στόχος ήταν η προστασία και προβολή της αρχιτεκτονικής και ιστορικής σημασίας της Ροτόντας και η ανάδειξη πτυχών της ιστορίας της σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός πολύτιμου χώρου πρασίνου στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, χρήσιμου σε κατοίκους και επισκέπτες.

Αυτό το σκεπτικό βάσει του οποίου εκτελέστηκαν οι εργασίες διαμόρφωσης από την Εφορεία μας αξιοποιήσαμε συμμετέχοντας στη δράση. Για το σκοπό αυτόν συστάθηκε ομάδα εργασίας αποτελούμενη από αρχαιολόγο και γεωπόνο – αρχιτέκτονα τοπίου.

Η δράση μας ήταν ένας σύντομος περίπατος στην ιστορία του μνημείου και μια περιήγηση στο φυσικό του περιβάλλον του με έμφαση στην παρουσίαση

στοιχείων από την υπάρχουσα βλάστηση (καρποφόρα δέντρα, όπως ροδιές, κυδωνιές, δαμασκηνιές και συκιές, φαρμακευτικά φυτά, όπως λεβάντα και δενδρολίβανο ή ταφικά, όπως κυπαρίσσι), τα οποία απαντούν στον ελλαδικό χώρο από την αρχαιότητα, σχετίζονται με τη λατρεία του δωδεκάθεου και τα περισσότερα εξ αυτών απεικονίζονται στα λαμπρά ψηφιδωτά στο εσωτερικό του μνημείου. Επίσης, επισημάνθηκαν καλλιεργητικές τεχνικές και διαμορφώσεις, οι οποίες παραπέμπουν στην ύστερη αρχαιότητα, στην ιστορία του μνημείου και στα ψηφιδωτά που κοσμούν το εσωτερικό του.

Παράλληλα, υλοποιήθηκαν φυτεύσεις σε συνεργασία με την Αντιδημαρχία Ποιότητας Ζωής του Δήμου Θεσσαλονίκης, και έγινε σύντομη παρουσίαση φυτοτεχνικών παρεμβάσεων κατά μήκος της διαδρομής, οι οποίες θα αφορούν φυτεύσεις σχετικές ως προς τα είδη και τη διάρθρωση με την ιστορία των παρακεί-

μενων μνημείων (Ροτόντα, Πομπική οδός, Αψίδα και Ανάκτορο Γαλερίου).

Οι ξεναγήσεις πραγματοποιήθηκαν σε τρεις διαδοχικά ημέρες: την Παρασκευή 24 Μαΐου, το Σάββατο 25 και την Κυριακή 26 Μαΐου και ώρες 9.30 – 15.30. Την πρώτη ημέρα ξεναγήθηκαν ο μαθητές τριών Δημοτικών σχολείων (100 συνολικά), που είχαν δηλώσει ενδιαφέρον συμμετοχής, ενώ το σαββατοκύριακο πέραν των ακροατών μιας ραδιοφωνικής εκπομπής, η παραγωγός της οποίας οργάνωσε την επίσκεψη της ομάδας, η προσέλευση των υπολοίπων επισκεπτών αφορούσε κυρίως νεαρά άτομα - φοιτητές, που προσέρχονταν σε παρέες 2- 3 ατόμων και ενήλικες μεταξύ των ετών 30–55, κάποιοι εξ αυτών με τα παιδιά τους.

Σύντομο κείμενο για τη Ροτόντα συμπεριλήφθηκε στο πολύπτυχο με τον ομώνυμο της δράσης τίτλο, που εκδόθηκε υπό τη μέριμνα της ΙΣΤ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Δήμος Θεσσαλονίκης, Διεύθυνση Διαχείρισης Αστικού Περιβάλλοντος

- i. Ενημέρωση για τη θετική, από περιβαλλοντική και οικολογική άποψη, συμβολή των ελεύθερων αδόμητων χώρων (όπως και των αρχαιολογικών) στο αστικό περιβάλλον της Θεσσαλονίκης.
- ii. Διαμόρφωση παρτεριών με φυτεύσεις ετησίων ανθέων και αρωματικών θάμνων, εντός των υφιστάμενων επιφανειών πρασίνου που βρίσκονται στην συγκεκρι-

μένη διαδρομή. Οι φυτεύσεις υλοποιήθηκαν από τους επισκέπτες και συμμετέχοντες στη δράση σε συνεργασία με την υπηρεσία (Τμήμα Συντήρησης Κήπων) του Δήμου Θεσσαλονίκης.

- iii. Διανεμήθηκαν αρωματικοί θάμνοι και εποχιακά λουλούδια στο τέλος της διαδρομής, ως ενθύμιο – ανάμνηση της συμμετοχής στη διαδρομή.
- iv. Διανεμήθηκε τέλος ειδική έκδοση εντύπου του Δήμου με θέμα τους ιστορικούς κήπους της πόλης.

Στο πλαίσιο της δράσης «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης πραγματοποίησε:

A. Θεματική ξενάγηση

(Παρασκευή 24 έως και Δευτέρα 27 Μαΐου 2013)

Η θεματική περιήγηση επεκτάθηκε στις εκθέσεις του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης «Προς τη γένεση των πόλεων», «Η Μακεδονία από τον 7ο αι. π.Χ. ως την ύστερη αρχαιότητα», «Θεσσαλονίκη, Μακεδονίας Μητρόπολις», «Ο χρυσός των Μακεδόνων», «Ο αρχαϊκός ναός» και «Αρχαιοκαπηλία τέλος» επικεντρώνοντας στα σημαντικότερα εκθέματα. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ενότητα «Θεσσαλονίκη, Μακεδονίας Μητρόπολις» που προσφέρει ιστορικές και αρχαιολογικές

πληροφορίες για την πόλη, η οποία αναδείχθηκε στα χρόνια της ρωμαιοκρατίας σε σημαντικό κέντρο της επαρχίας της Μακεδονίας. Στη συγκεκριμένη ενότητα ολοκληρώνεται η εικόνα του Γαλεριανού συγκροτήματος και δίνεται ένα πανόραμα της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής της ρωμαϊκής πόλης.

B. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για οικογένειες

(Σάββατο 25 και Κυριακή 26 Μαΐου 2013)

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είχε τίτλο «Ανθρωπος και φύση, από τους μύθους στο σήμερα» και απευθυνόταν σε παιδιά 8-10 ετών. Το πρόγραμμα στόχευε στην εξοικείωση με το χώρο του μουσείου, στον προβληματισμό σχετικά με τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση και φυσικά στην ψυχαγωγία. Είχε χαρακτήρα παιχνιδιού

ανακάλυψης, με επίκεντρο το μύθο του Επιμηθέα, ο οποίος ανέλαβε το καθήκον να μοιράσει τις ιδιότητες και τα χαρίσματα σε όλο το ζωικό βασίλειο. Βήμα-βήμα λοιπόν, τα παιδιά έλυσαν γρίφους και ξετύλιξαν την ιστορία ανακαλύπτοντας αντικείμενα-στοιχεία μέσα στην έκθεση. Η πορεία της ιστορίας ολοκληρώθηκε με την εύρεση και παρατήρηση εκθεμάτων σχετικών με τη ζωή και τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση. Με χειροτεχνία κατασκεύασαν εικονογραφήσεις δικής τους έμπνευσης με θέμα τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση.

Εκθέσεις: «Η Μακεδονία από τον 7ο π.Χ. αιώνα ως την Ύστερη Αρχαιότητα» και «Θεσσαλονίκη, Μακεδονίας Μητρόπολις».

Αντικείμενα: Ειδώλιο χελώνας (προθήκη 9, ΜΠ 780), αγγείο με αναπαράσταση κουκουβάγιας (προθήκη 14, ΜΘ 3479B), πήλινο αρωματοδοχείο σε σχήμα σκαντζόχοιρου (προθήκη 26, ΜΘ 407), ψηφιδωτό με παράσταση ψαριών (ΜΘ 6732), ψηφιδωτό με παράσταση

αλόγων (ΜΘ 6722), γυάλινο αρωματοδοχείο σε σχήμα πουλιού (προθήκη 8α, ΜΘ11551-11552-11573-11574).

Γ. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για σχολικές τάξεις

(Παρασκευή 24 Μαΐου 2013)

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είχε τίτλο «Στεφάνια, ιστορίες και μύθοι» και απευθυνόταν σε μαθητές σχολείων (Γ'-Δ' Δημοτικού). Το πρόγραμμα στόχευε στην ανάπτυξη της οπτικής αντίληψης, της αυτοπεποίθησης και της δημιουργικότητας. Με επίκεντρο τα χρυσά στεφάνια που εκτίθενται στο μουσείο, τα παιδιά παρατήρησαν και γνώρισαν πλευρές της καθημερινής ζωής και της τέχνης στην αρχαιότητα. Με χειροτεχνία κατασκεύασαν τα δικά τους στεφάνια.

Εκθέσεις: «Ο Χρυσός των Μακεδόνων»

Αντικείμενα: Στεφάνια Ελιάς (προθήκη 43, ΜΚ 4810 και ΜΚ 2050), Βελανιδιάς (προθήκη 44, ΜΘ 5159, Κισσού (προθήκη 27, ΜΔ 2579), Μυρτιάς (προθήκη 28, ΜΔ 2112).

Συμμετέχοντας στη δράση «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Θεσσαλονίκης πραγματοποίησε τις ακόλουθες δράσεις:

1. Ξενάγηση στις εκθέσεις: α. «Η συλλογή Κωστάκη και η ρωσική πρωτοπορία. 100 χρόνια από τη γέννηση του συλλέκτη» β. «Α.Τάσσοσ-Λουκία Μαγγιώρου, Η καλλιέργεια του καπνού». Η είσοδος ήταν ελεύθερη για τους επισκέπτες

Ξεναγήσεις στις δύο εκθέσεις από τους: Παράσχος Παναγιωτάρας, Μουσειολογία / Πολιτισμική διαχείριση -Συνεργάτης/ΑΡΩΓΗ ΑΜΚΕ, Άννα Παπαζάκα, Εθνολόγος-Μουσειοπαιδαγωγός-Συνεργάτης/ΑΡΩΓΗ ΑΜΚΕ
Επόπτες-Υπεύθυνοι υποδοχής: Κυριάκος Αγκούτογλου, Δάφνη Νούλη

α. Το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Θεσσαλονίκης εκθέτει μεγάλο μέρος της συλλογής Κωστάκη, στη Μονή Λαζαριστών, από 5 Απριλίου 2013 έως 31 Ιανουαρίου 2014. Το 2013 συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από τη γέννηση του συλλέκτη Γιώργου Κωστάκη, μεγάλο τμήμα της συλλογής του οποίου ανήκει στο Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Το υπόλοιπο τμήμα έχει περιέλθει ως δωρεά από τον ίδιο τον συλλέκτη στην Κρατική Πινακοθήκη Τρετιακόφ της Μόσχας το 1977. Πρόκειται για τη σημαντικότερη συλλογή έργων ρωσικής πρωτοπορίας που βρίσκεται σήμερα εκτός Ρωσίας και έχει μεγάλη κινητικότητα σε εκθέσεις στην Ευρώπη και την Αμερική. Η συλλογή είναι αντιπροσωπευτική όλων των ρευμάτων και των τάσεων της ρωσικής πρωτοπορίας, μιας από τις πιο ενδιαφέρουσες περιόδους της παγκόσμιας τέχνης που άνθισε στη Ρωσία στις τρεις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Η συλλογή περιλαμβάνει έργα σημαντικών καλλιτεχνών, όπως των Kazimir Malevich, Vasili Kandinsky, Liubov Popova, Ksenia Ender, Aleksandr Rodchenko, Ivan Kliun, Solomon Nikritin, Olga Rozanova, Varvara Stepanova, Nadezhda Udaltsova, Mikhail Matiushin, Gustav Klutsis κ.ά. Πολλά από τα έργα έχουν άμεση ή έμμεση αναφορά στο περιβάλλον και στη σχέση του ανθρώπου με αυτό. Η έκθεση περιλαμβάνει ειδικό αφιέρωμα στον συλλέκτη και στον εκθεσιακό χώρο λειτουργούν παράλληλα τα νέα προγράμματα που υλοποιήθηκαν από το μουσείο στο πλαίσιο της Ψηφιακής Σύγκλισης (ΕΣΠΑ) και συγκεκριμένα, το τρισδιάστατο εικονικό θέατρο, η πολυμεσική ξενάγηση μέσω φορητών συσκευών (smart phones) και οι διαδραστικές οθόνες αφής.

Επιμέλεια έκθεσης: Μαρία Τσαντσάνογλου, Διευθύντρια Κ.Μ.Σ.Τ., Αγγελική Χαριστού, Ιστορικός Τέχνης Κ.Μ.Σ.Τ.

β. Το ιδιαίτερα σημαντικό και εμβληματικό έργο, η «Καλλιέργεια του Καπνού» του χαράκτη Α. Τάσσου (1914-1985) και της συντρόφου του, ζωγράφου και χαράκτριας Λουκίας Μαγγιώρου (1914-2008), αφού συντηρήθηκε στα εργαστήρια της Διεύθυνσης Συντήρησης Έργων Τέχνης της Εθνικής Πινακοθήκης – Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου, παρουσιάζεται στον κεντρικό εκθεσιακό χώρο του Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, στη Μονή Λαζαριστών. Το έργο φιλοτεχνήθηκε το 1960 για τις εγκαταστάσεις του εργοστασίου Εθνικού Οργανισμού Καπνού Δυτικής Θεσσαλονίκης. Με αναφορές και επιρροές από τη βυζαντινή τέχνη, την αγγειογραφία και την πλαστική της αρχαιότητας, η διακοσμητική ζωγραφική σύνθεση, μνημειακών διαστάσεων, απεικονίζει καπνεργάτες και καπνεργάτριες που καταπιάνονται με τα διαφορετικά στάδια της καπνοκαλλιέργειας. Το θέμα έχει μια ιδιαίτερη σχέση με την περιοχή της Σταυρούπολης, όπου παραδοσιακά λειτουργούσαν έως και τη δεκαετία του 1980 τα καπνομάγαζα και οι καπναποθήκες. Επιμέλεια έκθεσης: Γιάννης Μπόλης, Ιστορικός Τέχνης Κ.Μ.Σ.Τ.

2. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές δημοτικού (Γ' - ΣΤ' τάξης) στο πλαίσιο της έκθεσης «Η Συλλογή Κωστάκη και η ρωσική πρωτοπορία. 100 χρόνια από τη γέννηση του συλλέκτη». Η είσοδος ήταν ελεύθερη για τους μαθητές

Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

Στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα-εργαστήριο, τα παιδιά εξερευνούν την τέχνη και τις συνδέσεις της με την καθημερινότητα και το περιβάλλον μέσα από την αλληλεπίδραση με έργα της ρωσικής πρωτοπορίας, με παιχνίδια, βιωματικές-κινητικές δράσεις, εικαστικές εργαστηριακές δραστηριότητες και μουσικο-ζωγραφικούς πειραματισμούς. Ερωτήματα τίθενται προς διερεύνηση, όπως για παράδειγμα: Μπορούμε άραγε να κατανοήσουμε ένα μη παραστατικό έργο του Ρότσενκο χρησιμοποιώντας μόνο μια κορδέλα κι ένα πινέλο; Μπορούμε να ζωγραφίσουμε μια λίμνη με κλειστά μάτια;

Οι στόχοι του προγράμματος: 1) η προσέγγιση της έννοιας της συλλογής και του μουσείου, 2) η γνωριμία με τα σημαντικότερα κινήματα της ρωσικής πρωτοπορίας, 3) η εξερεύνηση εννοιών, μέσω και καλλιτεχνικών πρακτικών, όπως το χρώμα, το σχήμα και η υφή, το δισδιάστατο

και το τρισδιάστατο, 4) η ζωγραφική σε σχέση με τη μουσική, τα μοτίβα και την εφαρμογή τους στην καθημερινή ζωή, 5) η ανακάλυψη της φύσης και της επίδρασής της σε έργα της συλλογής 6) η πρακτική ενασχόληση με τις έννοιες της σύνθεσης και της ισορροπίας, 7) ο βιωματικός πειραματισμός με την αποτύπωση της κίνησης στο χαρτί και στον χώρο.

Σχεδιασμός: Κατερίνα Παρασκευά, Νηπιαγωγός-Μουσειοπαιδαγωγός Κ.Μ.Σ.Τ., Εύη Παπαβέργου, Ιστορικός τέχνης-Μουσειοπαιδαγωγός Κ.Μ.Σ.Τ.

Υλοποίηση: Πάρις Παναγιωτάρας, Μουσειολογία / Πολιτισμική διαχείριση -Συνεργάτης/ΑΡΩΓΗ ΑΜΚΕ, Άννα Παπαζάκα, Εθνολόγος-Μουσειοπαιδαγωγός-Συνεργάτης/ΑΡΩΓΗ ΑΜΚΕ, Εύη Παπαβέργου, Κατερίνα Παρασκευά
Επόπτες-Υπεύθυνοι υποδοχής: Κυριάκος Αγκούτογλου, Δάφνη Νούλη

Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού συμμετείχε στη δράση «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» της Γενικής Γραμματείας Πολιτισμού με σειρά ειδικών θεματικών ξεναγήσεων που πραγματοποιήθηκαν στις 24 Μαΐου, στις 5 και 12 Ιουνίου ε.ε.

Οι ξεναγήσεις, -εντασσομένες στις γενικές κατευθύνσεις της δράσης, δηλαδή την ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας και της ιστορικής παράδοσης και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας-, στόχευαν ειδικότερα στην ανάδειξη της παρουσίας του φυτικού κόσμου σε αντικείμενα της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου. Μέσα από τις φυσιοκρατικές ή άλλοτε σχηματοποιημένες αποδόσεις φυτών στις τοιχογραφίες, στις εικόνες, στα γλυπτά και στα υφάσματα των παλαιοχριστιανικών, βυζαντινών και μεταβυζαντι-

νών χρόνων οι επισκέπτες ήρθαν σε άμεση επαφή με τη μορφή και το συμβολισμό των φυτών στην τέχνη των Βυζαντινών.

Νομός Κέρκυρας

Η 21η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με τη Μ.Κ.Ο. Κερκυραίων Πρωτοβουλία πραγματοποίησε δραστηριότητες στον προμαχώνα Ραϋμόνδου στο πλαίσιο των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών». Ο προμαχώνας Ραϋμόνδου ανήκει στην περιμετρική οχύρωση της Παλαιάς Πόλης Κέρκυρας και κατασκευάστηκε σε δύο φάσεις: το κυρίως τμήμα του ολοκληρώθηκε στα μέσα του 16ου αιώνα και το προτειχισμό του, η λεγόμενη falsabraga, αποτελεί ενίσχυση του 18ου αιώνα. Στο εσωτερικό της falsabraga, κατά μήκος της νοτιοανατολικής και νότιας πλευρά της σώζεται θολωτός διάδρομος-στοά (μίνα).

Στο ανώτερο επίπεδο του προμαχώνα κτίστηκαν στα τέλη του 19ου αι. το νεοκλασικής αρχιτεκτονικής θέατρο Φοίνικας καθώς και ακόμη δύο νεοκλασικά κτίρια. Επίσης, στο επίπεδο της falsabraga υφίστανται εγκαταστάσεις θερμοκηπίων του Δήμου των οποίων η απομάκρυνση εκκρεμεί από το 2008, προκειμένου να αναδειχθεί ο προμαχώνας, ο οποίος περιλαμβάνεται στο έργο Ε.Σ.Π.Α. «Εργασίες ανάδειξης επιλεγμένων τμημάτων Νέου Φρουρίου και Περιμετρικού Τείχους Παλαιάς Πόλης Κέρκυρας» που εκτελεί η Υπηρεσία μας.

Το πρώτο σκέλος των δραστηριοτήτων που έλαβαν χώρα στο πλαίσιο των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών» περιλάμβανε εργασίες πεδίου. Το Σάββατο 1 Ιουνίου 2013 με συμμετοχή μελών της Κερκυραίων Πρωτοβουλίας πραγματοποιήθηκαν εργασίες καθαρισμού στον προμαχώνα Ραϋμόνδου και ειδικότερα στο ανατολικό τμήμα της προτειχισμού (falsabraga) του. Στον εν λόγω χώρο αποξηλώθηκαν τα θερμοκήπια του Δήμου Κέρκυρας. Για την επομένη είχαν προγραμματιστεί εργασίες αποψιλώσεως του ευρύτερου χώρου, οι οποίες, όμως, δεν πραγματοποιήθηκαν λόγω βροχόπτωσης.

Το Σάββατο 8 Ιουνίου 2013 πραγματοποιήθηκε περιήγηση στη falsabraga του προμαχώνα και την προαναφερθείσα στοά, η οποία προβλέπεται να μετατραπεί σε χώρο πληροφόρησης του κοινού σχετικά με την ιστορία των τειχών της πόλης της Κέρκυρας.

Και οι δύο χώροι παρέμεναν δυσπρόσιτοι και ουσιαστικά άγνωστοι για το κοινό. Έτσι, με την παραπάνω δραστηριότητα δόθηκε η ευκαιρία στους Κερκυραίους πολίτες να επισκεφθούν για πρώτη φορά δύο από τους σημαντικότερους χώρους της περιμετρικής οχύρωσης της πόλης της Κέρκυρας.

Τέλος, το Σάββατο 8 Ιουνίου 2013 στο Παλαιό Φρούριο πραγματοποιήθηκε ομιλία του αρχιτέκτονα Σταμάτη Χονδρογιάννη με θέμα «Περιβαλλοντικοί Δείκτες για μια Πράσινη Πόλη». Αναφέρθηκαν κι επεξηγήθηκαν οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την ανάδειξη μιας «πράσινης πόλης». Η συζήτηση επικεντρώθηκε στα θέματα της Παλαιάς Πόλης της Κέρκυρας ως Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Unesco και Πράσινη Πόλη.

Υπεύθυνοι υλοποίησης της δράσης: Δ. Ρηγάκου, Α. Κουρσάρη, Α. Αλέξης.

Το Μουσείο Παλαιόπολης-Mon Repos στεγάζεται στην ομώνυμη έπαυλη, κτήριο της περιόδου της Αγγλικής Κυριαρχίας στα Επτάνησα (1814-1864), στο κτήμα Mon Repos, έκτασης 235 στρεμμάτων. Το κτήμα Mon Repos, στο νότιο τμήμα της σύγχρονης πόλης της Κέρκυρας-χερσόνησο του Κανονιού, αποτελεί ένα μικρό παράδεισο σήμερα για τους επισκέπτες του ενώ συμπυκνώνει σχεδόν ολόκληρη τη διαδρομή της ανθρώπινης παρουσίας στο νησί της Κέρκυρας, με τη συνύπαρξη μέσα σε πυκνή βλάστηση Ιερών της αρχαίας πόλης της Κέρκυρας, της βενετσιάνικης κρήνης του Καρδακίου, του μεταβυζαντινού ναού του Σωτήρος, των κτηρίων της Αγγλοκρατίας αλλά και οικοδομημάτων της σύγχρονης εποχής. Κυρίαρχη πάντα ωστόσο παραμένει η πυκνή και ποικιλόμορφη βλάστηση, που γοητεύει ακόμη και σήμερα τους επισκέπτες, ακριβώς όπως γοήτευε τους περιηγητές ήδη από τον 19ο αιώνα. Η δράση στο Μουσείο και το κτήμα πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την 21η ΕΒΑ, τη Δ/νση Φυσικού Περιβάλλοντος, Πράσινου και Αγροτικών Προγραμμάτων Δήμου Κέρκυρας και με τη συμμετοχή της ΜΚΟ «Κερκυραίων Πρωτοβουλία». Στόχος της ήταν η προβολή της συνέχειας στην ιστορία του χώρου, τη μοναδικότητα της βλάστησής του, αλλά και η καλλιέργεια της συνείδησης για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος από όλους μέσα και από δράσεις συμμετοχικότητας.

Η δράση ξεκίνησε με θεματική περιήγηση στο Μουσείο Παλαιόπολης. Μετά το καλωσόρισμα των συμμετεχόντων στον αύλειο χώρο του Μουσείου Παλαιόπολης, όπου κεντρική θέση κατέχει πανύψηλη μανόλια, κάτω από τον ίσκιο της δόθηκαν ιστορικά στοιχεία για την κατασκευή της έπαυλης (1828-1831) και την οργάνωση του κήπου με εγχώρια αλλά και εξωτικά δέντρα και φυτά, που προέρχονται από περιοχές της Αφρικής και της Νοτιανατολικής Ασίας, αποικίες τότε της Βρετανικής Αυτοκρατορίας.

Στη συνέχεια, στο ισόγειο του μουσείου, η περιήγηση είχε δύο κύριους σταθμούς, την Αίθουσα 2 με την έκθεση ιστορικής φωτογραφίας από τη συλλογή του J. D. Shakespear και το χώρο του πρώην αίθριου της έπαυλης με την συλλογή υδατογραφιών της Αγγλίδας ζωγράφου και βοτανολόγου F. Baxter. Στην πρώτη αίθουσα κύριο αντικείμενο της περιήγησης ήταν οι εικόνες του κερκυραϊκού ελαιώνα τα έτη 1858-1860. Η παραγωγή ελαιολάδου αποτέλεσε μέχρι και τα μέσα του περασμένου αιώνα την κύρια εργασία-μέσο βιοπορισμού των Κερκυραίων ενώ χειρόγραφες σημειώσεις σε ορισμένες φωτογραφίες δίνουν στοιχεία για την μέθοδο καλλιέργειας που ακολουθείται έως και σήμερα στο νησί αλλά και προσωπικές παρατηρήσεις για τα αποτελέσματα της. Στο πρώην αίθριο, οι υδατογραφίες με θέμα τη χλωρίδα- άνθη και πόες- της κερκυραϊκής υπαίθρου αποτελούν τον άμεσο σύνδεσμο του

μουσείου με το βοτανικό κήπο, που περιβάλλει από τα πρώτα χρόνια ζωής του το κτήριο. Ο κήπος αυτός αποτελούσε την έκφραση της τάσης του 19ου αι για ενότητα του δομημένου χώρου με το φυσικό τοπίο και τη δημιουργία απλών και λειτουργικών κήπων για την αναψυχή των επισκεπτών.

Στον πρώτο όροφο του μουσείου η περιήγηση επικεντρώθηκε στις Αίθουσες της Αγοράς και τις προθήκες για το λάδι και το κρασί και στην Αίθουσα των Ιερών και τις προθήκες των αφιερωμάτων στον Απόλλωνα και της Κυβέλης-Νυμφών. Το λάδι και το κρασί, η ελιά και το αμπέλι, αποτέλεσαν κύριους οικονομικούς μοχλούς για την Κέρκυρα κατά την αρχαιότητα ενώ η χρήση τους ιστορικά και αρχαιολογικά έχει συνδεθεί με πολλές πτυχές της καθημερινής ζωής των αρχαίων Κερκυραίων. Τα χάλκινα φύλλα δάφνης, αφιερώματα στο θεό Απόλλωνα, αποτέλεσαν την αφορμή για την αναφορά στα ιερά φυτά-σύμβολα πολλών θεοτήτων κατά την αρχαιότητα, τη χρήση και το συμβολισμό τους, τη σύνδεση επί της ουσίας της καθημερινής ζωής με τις μεταφυσικές ανησυχίες στον αρχαίο κό-

σμο. Η περιήγηση τελείωσε με στάση στην τελευταία προθήκη της έκθεσης του Μουσείου Παλαιόπολης-Μον Repos, όπου το πήλινο αγαλματίδιο Κυβέλης και ο χορός Νυμφών, αποτέλεσαν το έναυσμα για να συζητηθούν οι αντιλήψεις των ανθρώπων κατά την αρχαιότητα για τις δυνάμεις της φύσης και το φυσικό περιβάλλον, την συνειδητοποίηση της εξάρτησής τους από τη φύση, την έκφραση ανάγκης προστασίας της μέσα από τη δημιουργία θεοτήτων, πίστewων και δοξασιών αλλά και τη διαπίστωση της επιτακτικότερης σήμερα ίδιας ανάγκης.

Η δράση συνεχίστηκε με τη θεματική περιήγηση στους κήπους του κτήματος και την ενημέρωση των συμμετεχόντων για τα έργα των δύο Εφορειών που υλοποιούνται στο χώρο (Ανάδειξη Ηραίου και Ι. Ν. Σωτήρος). Η περιήγηση στο κτήμα ξεκίνησε από τον κήπο περιμετρικά του Μουσείου Παλαιόπολης, με την πανύψηλη αροκάρια να αποτελεί ιδανικό παράδειγμα των φυτών που εισήχθησαν από την Αφρική και την Νοτιανατολική Ασία. Αροκάριας, μανόλιες, κέδροι, φοίνικες κάκτοι, σφένδαμοι, ευκάλυπτοι συνυπάρχουν αρμονικά με

τα εγχώρια πεύκα, κυπαρίσσια, ελαιόδεντρα, φτελιές, λεύκες, λεμονιές αλλά και δάφνες, μυρτιές καθώς και ποικίλων αγριολούλουδων. Στο χώρο έχει δημιουργηθεί ένα ιδιαίτερο μικροκλίμα, με αποτέλεσμα ορισμένα είδη, αν απομακρυνθούν, να μην αναπτύσσονται.

Ακολούθησε στάση στο χώρο νότια του Μουσείου Παλαιόπολης, ανατολικά των εργαστηρίων συντήρησης του μουσείου-πρώην κτήριο «Τίτο», όπου βρίσκεται το σπανιότερο ίσως δένδρο του κτήματος, γνωστό ως golden-tree ή gigno biloba, με καταγωγή από την Κίνα, γνωστό για τις θεραπευτικές του ιδιότητες.

Η περιήγηση συνεχίστηκε με την ξενάγηση στον Ι.Ν. Σωτήρος νότια του Μουσείου Παλαιόπολης, όπου εκτελούνται από την 21η ΕΒΑ εργασίες ανάδειξης του μεταβυζαντινού ναού στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

Η διαδρομή έως το χώρο του Ιερού της Ήρας, νοτιοδυτικά του Ι. Ν. Σωτήρος έδωσε την ευκαιρία να συζητηθεί η σύνδεση πολλών φυτών κατά την αρχαιότητα με συγκεκριμένες θεότητες, ο συμβολισμός τους, οι διάφοροι σχετικοί μύθοι αλλά και να αναφερθούν αντιστοιχίες με δοξασίες και παραμύθια από τη λαϊκή μας παράδοση.

Στο χώρο του Ηραίου (7ος -1ος π.Χ.) πραγματοποιήθηκε ξενάγηση στους χώρους, όπου πραγματοποιούνται από την Η' ΕΠΚΑ εργασίες προστασίας και ανάδειξης στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, όπως και στο υπαίθριο ιερό αφιερωμένο στον Απόλλωνα (τέλος 6ου- αρχές 5ου π.Χ.), η ύπαρξη του οποίου εξηγεί και την σε τόσο έντονο βαθμό παρουσία στο κτήμα Μον Repos φυτών δάφνης, ιερού φυτού του θεού.

Μετά τη θεματική περιήγηση και την ενημέρωση για τα έργα προστασίας και ανάδειξης που υλοποιούνται στο κτήμα Μον Repos, πραγματοποιηθήκαν συμβολικά εργασίες ευπρεπισμού στο χώρο της εισόδου του κτήματος από μέλη της ΜΚΟ «Κερκυραίων Πρωτοβουλία» και άλλους συμμετέχοντες στη δράση. Το σημείο επιλέχθηκε για να είναι ορατό σε όλους τους επισκέπτες το αποτέλεσμα αλλά και για να γίνει αντιληπτή η δράση από το σύνολο των επισκεπτών του κτήματος κατά την ώρα πραγματοποίησης της δράσης. Συγκεντρώθηκαν απορρίμματα και αποψιλώθηκε ο χώρος από την ποώδη επιφανειακή βλάστηση.

Υπεύθυνοι υλοποίησης της δράσης: Μ. Νάκου, Α. Παραμυθιώτης, Α. Αυγούστη.

Νομός Λέσβου

**Πανεπιστήμιο Αιγαίου / Τμήμα Γεωγραφίας
Κ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
14η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
Μουσείο Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου
Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου**

Με ιδιαίτερα μεγάλη επιτυχία και συμμετοχή υλοποιήθηκαν στη Λέσβο οι δράσεις που οργάνωσαν στο πλαίσιο των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών», η Κ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, η 14η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου.

Οι δράσεις πραγματοποιήθηκαν από 1 έως 9 Ιουνίου 2013, παράλληλα με τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος (5 Ιουνίου 2013) και περιλάμβαναν ειδικές θεματικές περιηγήσεις στη Λέσβο και εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολικές ομάδες.

Η γεωγραφική θέση της Λέσβου και η γεωλογική της ιστορία, την προίκισε με ένα μοναδικό φυσικό περιβάλλον πλούσιας βιοποικιλότητας, οικοσυστημάτων, βιοτόπων και γεωτόπων. Παράλληλα, η μακραίωνη ιστορική

της πορεία, άφησε τα ίχνη της με προϊστορικά, κλασικά και βυζαντινά μνημεία. Η οικονομική ανάπτυξη που της επιφύλαξε ο 19ος αιώνας, την προίκισε με ένα μοναδικό δομημένο περιβάλλον με παραδοσιακούς οικισμούς, αρχοντικά και βιομηχανικά κτίρια, θαυμάσιας αρχιτεκτονικής. Η Λέσβος είναι ο γενέθλιος τόπος σημαντικών προσωπικοτήτων των γραμμάτων και των τεχνών. Η ανάδειξή τους μέσα από κοινές «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» ήταν ο βασικός στόχος των δράσεων που οργανώθηκαν στη Λέσβο. Παράλληλα στόχος της διοργάνωσης ήταν η ευαισθητοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων κοινωνικών ομάδων και πολιτών για θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της Λέσβου, της πολιτιστικής και της ιστορικής της ταυτότητας.

Η Πράσινη Πολιτιστική Διαδρομή «Στα βήματα του Αριστοτέλη και του Θεόφραστου. Ανακαλύπτουμε τόπους που συνδέονται με τη γέννηση των φυσικών επιστημών»

Οι εκδηλώσεις των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών» ξεκίνησαν το Σάββατο 1 Ιουνίου 2013 όπου πραγματοποιήθηκε μια κοινή διαδρομή στα τοπία και μνημεία της Λέσβου από τη Μυτιλήνη μέχρι το Σίγρι και την Ερεσό.

Κατά τη διάρκεια της διαδρομής οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν από τους αρχαιολόγους της Κ' ΕΠΚΑ κα Θάλεια Κυριακοπούλου, κα Μαρία Παππά και κ. Παναγιώτη Πόλη, την αρχαιολόγο της 14ης ΕΒΑ κα Ισμήνη Κουνέλη-

Παρασχάκη και τους Γεωλόγους του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους κ. Γιώργο Γρυμπηλάκο και κα Κωνσταντίνα Μπεντάνα. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια της διαδρομής ιδιαίτερα σημαντικές ήταν οι παρεμβάσεις της ξεναγού και εκπαιδευτικού κα Χριστίνας Ανερούση.

Η διαδρομή ξεκίνησε από την Επάνω Σκάλα Μυτιλήνης και περιλάμβανε γνωριμία με το λιμάνι της Μυτιλήνης των κλασικών χρόνων και την Ελληνιστική στοά. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για τις ερευνητικές δράσεις και τα έργα που υλοποιούνται στη Λέσβο ενώ παράλληλα γνώρισαν το

ανατολικό τμήμα της Λέσβου και ενημερώθηκαν για τη γεωιστορική εξέλιξη της περιοχής και τη διαμόρφωση του σύγχρονου τοπίου του Κόλπου της Γέρας με τους ελαιώνες, τα πετρώματα του ωκεανού της Τηθύος και τα ενεργά γεωλογικά ρήγματα.

Ακολούθησε επίσκεψη στο Ιερό των Μέσων, ένα μοναδικό στον ελληνικό χώρο ναό, ο οποίος υπήρξε έδρα του Κοινού των Λεσβίων και την περιοχή της αρχαίας Πύρρας, την περιοχή όπου περπάτησε ο Αριστοτέλης και με τις παρατηρήσεις του θεμελίωσε την επιστήμη της Βιολογίας.

Ακολουθώντας, περιηγήθηκαν στους ηφαιστειακούς σχηματισμούς της Λέσβου, διέσχισαν το μεγάλο ηφαιστειακό κρατήρα της Βατούσας που λειτούργησε πριν από 18 εκατομμύρια χρόνια και με την έντονη δραστηριότητά του βοήθησε στη δημιουργία του Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, περπάτησαν πάνω στον ηφαιστειακό δόμο του Όρδυμου και επισκέφτηκαν τη Μονή Υψηλού η οποία είναι χτισμένη πάνω στην κορυφή του δόμου. Στη Μονή Υψηλού τους υποδέχτηκε ο Ηγούμενος της Μονής Αρχιμανδρίτης Ραφαήλ και ο Πατήρ Πρόχορος ο οποίος τους ενημέρωσε για την ιστορία δημιουργίας της Μονής και τους περιήγησε στο σκευοφυλάκιο όπου φυ-

λάσσονται σπάνια χειρόγραφα και κειμήλια. Στη Μονή Υψηλού προσφέρθηκε από τους Πατέρες στους συμμετέχοντες της εκδήλωσης γεύμα στην τράπεζα.

Στη συνέχεια επισκέφτηκαν το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου όπου ενημερώθηκαν για τον τρόπο δημιουργίας και τη μοναδικότητα του Απολιθωμένου Δάσους αλλά και τις δραστηριότητες που υλοποιεί το Μουσείο.

Περιηγήθηκαν στα εντυπωσιακά απολιθωμένα ευρήματα τα οποία είχε παρατηρήσει ο Θεόφραστος και αναφορές του υπάρχουν στο έργο του «Περί λίθων», γνώρισαν τη γεωιστορική εξέλιξη του Αιγαίου και τα γεωλογικά φαινόμενα τα οποία έλαβαν χώρα στην περιοχή του βορειοανατολικού Αιγαίου τα τελευταία 20 εκατομμύρια χρόνια και τα οποία ακόμα και σήμερα είναι ενεργά. Στο Μουσείο προσφέρθηκε στους συμμετέχοντες καφές.

Η περιήγηση στα βήματα του Αριστοτέλη και του Θεόφραστου ολοκληρώθηκε στην περιοχή της Ερεσού, γενέθλιο τόπο του Θεόφραστου όπου επισκέφτηκαν την αρχαιολογική συλλογή Ερεσού, την Παλαιοχριστιανική βασιλική του Αγίου Ανδρέα και παρατήρησαν τους εντυπωσιακούς ηφαιστειακούς γεωτόπους, τεκμήρια της έντονης ηφαιστειακής δραστηριότητας στο παρελθόν.

Η Πράσινη Πολιτιστική Διαδρομή «Φύση και Μνημεία της βόρειας Λέσβου»

Οι θεματικές περιηγήσεις στη Λέσβο συνεχίστηκαν Σάββατο 8 Ιουνίου 2013, όπου πραγματοποιήθηκε μια κοινή διαδρομή στη φύση και τα μνημεία της βόρειας Λέσβου από τη Μυτιλήνη μέχρι το Μόλυβο.

Κατά τη διάρκεια της διαδρομής οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν από την Προϊσταμένη της 14ης ΕΒΑ και Αναπληρώτρια Προϊσταμένη της Κ' ΕΠΚΑ κα Χριστιάνα Λούπου, τον Αναπληρωτή Καθηγητή Νικόλαο Ζούρο, Διευθυντή του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, τον αρχιτέκτονα κ. Στρατή Φραντζέσκο, τους αρχαιολόγους της Κ' ΕΠΚΑ κ. Γιάννη Κουρτζέλλη και κα Μαρία Παππά, την αρχαιολόγο της 14ης ΕΒΑ κα Μαρία Παπαγεωργίου, τη Γεωλόγο του Μουσεί-

ου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου κα Κωνσταντίνα Μπεντάνα, καθώς και την εκπαιδευτικό - ξεναγό κα Χριστίνα Ανερούση.

Η διαδρομή ξεκίνησε από τη Μυτιλήνη, και κάνοντας ένα μοναδικό ταξίδι στο χρόνο μέχρι τη Λιγώνα, οι συμμετέχοντες γνώρισαν την ιστορία της Λέσβου από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι και σήμερα. Μοναδικές πληροφορίες που προέρχονται από τις ανασκαφικές εργασίες και τα ευρήματα στο βόρειο τμήμα της Λέσβου παρουσιάστηκαν από τους αρχαιολόγους της Κ' ΕΠΚΑ και της 14ης ΕΒΑ.

Στη Λιγώνα ξεκίνησε μια εντυπωσιακή πεζοπορική διαδρομή μέσα στα ηφαιστειακά πετρώματα της περιοχής τα οποία δημιούργησε το μεγάλο ηφαιστειο του Λεπέτυμνου. Παρατήρησαν τα αποτελέσματα της ηφαιστειότη-

τας στη βόρεια Λέσβο και τις εντυπωσιακές ηφαιστειακές δομές της περιοχής όπως ο ηφαιστειακός λαιμός της Πέτρας και οι ηφαιστειακές φλέβες.

Κατά τη διάρκεια της πεζοπορικής διαδρομής και ακολουθώντας την πλούσια σε βλάστηση κοιλάδα στην περιοχή της Λιγώνας, οι συμμετέχοντες περιηγήθηκαν στους υδρόμυλους της περιοχής. Παράλληλα, ο Στρατής Φραντζέσκος τους ενημέρωσε για τη λειτουργία τους και τους διηγήθηκε ιστορίες που συνδέονται και την καθημερινή ζωή των μυλωνάδων της περιοχής.

Η διαδρομή συνεχίστηκε στην Πέτρα και την εκκλησία του Αγίου Νικολάου όπου γνώρισαν τη μοναδική τεχνική που χρησιμοποιήθηκε για την αγιογράφηση του ναού.

Στη συνέχεια, στο αρχοντικό της Βαλερτσήδαινας περι-

γήθηκαν στο μοναδικής αρχιτεκτονικής αρχοντικό, ενημερώθηκαν για τον τρόπο κατασκευής του, τις εργασίες συντήρησης και αναστήλωσής του, τις εντυπωσιακές τοιχογραφίες και τη λειτουργικότητά του.

Η πράσινη διαδρομή στη βόρεια Λέσβο ολοκληρώθηκε στην περιοχή της Μήθυμνας. Οι συμμετέχοντες περπάτησαν αρχικά στον ηφαιστειακό δόμο του Μολύβου που δεσπόζει στην περιοχή και πάνω του χτίστηκε το φρούριο της Μήθυμνας, περιηγήθηκαν περιμετρικά του αλλά και στο εσωτερικό του και γνώρισαν μοναδικές λεπτομέρειες για τον τρόπο κατασκευής του και τη λειτουργία του στο πέρασμα του χρόνου. Στη συνέχεια, κάνοντας έναν αρχαιολογικό περίπατο στη Μήθυμνα, επισκέφτηκαν τα αρχαιολογικά μνημεία του οικισμού και γνώρισαν την ιστορία του.

Η Πράσινη Πολιτιστική Διαδρομή στην ανατολική Λέσβο «Φύση & Άνθρωπος – Γη & Νερό»

Οι εκδηλώσεις «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» στη Λέσβο ολοκληρώθηκαν την Κυριακή 9 Ιουνίου 2013 με την πράσινη διαδρομή «Φύση & Άνθρωπος – Γη & Νερό» στο ανατολικό τμήμα της Λέσβου, όπου οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση επισκεπτόμενοι τα φυσικά, γεωλογικά, αρχαιολογικά και πολιτιστικά μνημεία της Μόριας και της Θερμής. Τους συμμετέχοντες ενημέρωσαν για τη μοναδική και άρρηκτα δεμένη σχέση της φύσης με τον άνθρωπο, ο Αναπληρωτής Καθηγητής Νικόλαος Ζούρος, Διευθυντής του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, οι αρχαιολόγοι της Κ' ΕΠΚΑ κ. Γιάννης Κουρτζέλλης και κα Θάλεια Κυριακοπούλου, η αρχαιολόγος της 14ης ΕΒΑ κα Ισμήνη Κουνέλη-Παρασχάκη, η Γεωλόγος του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου κα Κωνσταντίνα Μπεντάνα,

η Γεωλόγος ΙΓΜΕ κα Μυρσίνη Βαρτή – Ματαράγκα και ο κ. Γιάννης Τρουμπούνης, Διευθυντής του Ξενοδοχείου Βότσαλα και γιος του τελευταίου ιδιοκτήτη του ξενοδοχείου Σάρλιτσα Παλλάς.

Η διαδρομή ξεκίνησε από το αρχαίο λατομείο μαρμάρου της Μόριας, ένα μοναδικό γεωλογικό και αρχαιολογικό μνημείο της Λέσβου, μάρμαρα του οποίου χρησιμοποιήθηκαν για πολλές κατασκευές. Στην περιοχή οι συμμετέχοντες παρατήρησαν παράλληλα την εγκατάλειψη του υπαίθριου αυτού μουσείου. Ακολούθως επισκέφτηκαν την τοξοστοιχία του ρωμαϊκού Υδραγωγείου στην περιοχή της Μόριας, μια εντυπωσιακή κατασκευή τόσο αρχιτεκτονικά όσο και μηχανικά. Μνημείο και φύση άρρηκτα συνδεδεμένα, καθώς ένα γεωλογικό ρήγμα είχε ως αποτέλεσμα τμήμα της τοξοστοιχίας του ρωμαϊκού Υδραγωγείου να έχει μετακινηθεί παραμένοντας όμως μάρτυρας του έντονου τεκτονισμού της περιοχής.

Η διαδρομή συνεχίστηκε στη περιοχή της Θερμής, η

οποία είναι γνωστή από την αρχαιότητα για τις ιαματικές της πηγές. Στην περιοχή βρίσκεται ο ναός της Θερμίας Αρτέμιδος, προστάτιδας των θερμών πηγών. Η παρουσία των θερμών πηγές ήταν βασικός παράγοντας επιλογής της συγκεκριμένης περιοχής από τον άνθρωπο για τη δημιουργία εγκαταστάσεων στις αρχές του 20ου αιώνα, όπως το πολυτελέστατο ξενοδοχείο Σάρλιτζα Παλλάς. Το Σάρλιτζα Παλλάς χτίστηκε το 1909 και γνώρισε μεγάλη ακμή προσελκύνοντας επισκέπτες και προσωπικότητες από όλο τον κόσμο συνδυάζοντας τις ευεργετικές ιδιότητες των θερμών πηγών Θερμής. Στην περιοχή οι συμμετέχοντες παρατήρησαν τη σχέση της ηφαιστειότητας με την ανθρώπινη δραστηριότητα αλλά και την αρνητική επίδραση του ανθρώπου. Γνώρισαν μοναδικές πληροφορίες για την ιστορία και τη λειτουργία του Σάρλιτζα Παλλάς τις οποίες διηγήθηκε ο κ. Γιάννης Τρουμπούνης, επισκέφτηκαν το ιστορικό αυτό ξενοδοχείο της Λέσβου αλλά και το οθωμανικό λουτρό δίπλα του.

Οι «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» στη Λέσβο ολοκληρώθηκαν με επίσκεψη στην Παναγία Τρουλωτή στους Πύργους Θερμής το μοναδικό βυζαντινό ναό που σώζεται στη Λέσβο και ένα υπαίθριο παλαιοντολογικό μουσείο με μοναδικά απολιθώματα 180 εκατομμυρίων χρόνων καθώς και τον αρχαιολογικό χώρο του προϊστορικού οικισμού της Θερμής.

Οι συμμετέχοντες περιηγήθηκαν στον αρχαιολογικό χώρο του προϊστορικού οικισμού Θερμής, γνώρισαν τα ευρήματα των ανασκαφικών εργασιών στις πέντε φάσεις του και παραλιακά παρατήρησαν την εντυπωσιακή στρωματογραφία των διαφόρων φάσεων του αλλά και την επίδραση της διάβρωσης.

Ειδικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες οργανώθηκαν στα πλαίσια της δράσης για τις σχολικές μονάδες της

Λέσβου. Ειδικότερα, στο Παλαιό Κτίριο του Αρχαιολογικού Μουσείου Μυτιλήνης υλοποιήθηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ένα Δέντρο στο Μουσείο» και στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους στο Σίγρι υλοποιήθηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μικροί Παλαιοντολόγοι».

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Ένα Δέντρο στο Μουσείο»

Από τις 3 έως τις 7 Ιουνίου 2013 πραγματοποιήθηκε από την Κ' ΕΠΚΑ το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ένα δέντρο στο Μουσείο». Ο τίτλος οφείλεται στο χώρο διεξαγωγής του: τον κατάφυτο κήπο του παλαιού κτιρίου του Αρχαιολογικού Μουσείου Μυτιλήνης, που περιλαμβάνει εκθέματα εμπνευσμένα από το φυσικό περιβάλλον. Άλλωστε, και το ίδιο το Μουσείο αποτελεί διατηρητέο μνημείο, δείγμα της εκλεκτιστικής αρχιτεκτονικής των αρχών του 20ου αι. Το εκπαιδευτικό είχε υλοποιηθεί το 2008 στο πλαίσιο της πανελλήνιας εκστρατείας του ΥΠΠΟΤ «Περιβάλλον και Πολιτισμός. Το δέντρο της ζωής σε τέσσερις εποχές» και είχε γνώρισε μεγάλη επιτυχία. Το πρόγραμμα απευθύνθηκε στις σχολικές ομάδες του Νηπιαγωγείου και όλων των τάξεων του Δημοτικού. Είχε διάρκεια μιάμιση ώρα και μπορούσαν να απασχοληθούν το μέγιστο 25 παιδιά. Βασίστηκε σε συγκεκριμένα εκθέματα, που άμεσα ή έμμεσα παραπέμπουν στο φυσικό περιβάλλον της Λέσβου:

- στον βωμό που ήταν αφιερωμένος στο θεό Σιλβανό, προστάτη του δάσους, και διακοσμείται με ανάγλυφες σκηνές κυνηγιού,
- στα αιολικά και κορινθιακά κιονόκρανα
- στις κτηματολογικές επιγραφές.

Αυτά τα εκθέματα στάθηκαν η αφορμή για να συζητήσουμε σχετικά με τη μυθολογία και τη θρησκεία (δεν-

δρολατρεία, μητέρα θεά, θεοί προστάτες φυτών), τη σημασία της φύσης ως πηγής έμπνευσης για καλλιτεχνικά δημιουργήματα, το συμβολικό χαρακτήρα των κίωνων, τη βλάστηση του νησιού από τους αρχαίους χρόνους έως σήμερα, για την αξία της φύσης στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου (διατροφή, κατοικία, ναυσιπλοΐα, ιατρική κ.ά.) και για την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος.

Οι ενότητες συνδέθηκαν μεταξύ τους κατά τη διεξαγωγή του προγράμματος με κατευθυνόμενες ερωτήσεις, παιχνίδια, δραστηριότητες και δραματοποιήσεις μύθων.

Για παράδειγμα, για να ξεκινήσει το πρόγραμμα, τα παιδιά έπρεπε να αναζητήσουν ένα φάκελο, κρυμμένο στα δέντρα. Ο φάκελος περιείχε την εικόνα του βωμού του Σιλβανού, τον οποίο έπρεπε αρχικά να εντοπίσουν στην αυλή και στη συνέχεια να τον παρατηρήσουν προσεκτικά, προκειμένου να κατανοήσουν το θέμα του.

Μια άλλη δραστηριότητα ήταν η αναπαράσταση της λατρείας της θεάς της φύσης, έτσι όπως εικονίζεται στο μυκηναϊκό σφραγιδόλιθο. Ένα κορίτσι καθισμένο κάτω από ένα δέντρο δέχθηκε τις προσφορές των πιστών (στεφάνι από άνθη, υγρά σε πήλινα κανατάκια, άνθη και καρπούς σε ψάθινα καλάθια).

Μέσα στο υποστατικό, όπου εκτίθενται τα αιολικά κιονόκρανα, τα παιδιά αναπαράστησαν τη διαδικασία της βλάστησης στις τέσσερις εποχές. Η μία ομάδα με δηλωτική αμφίεση και σύμβολα συνιστούσε τις τέσσερις εποχές. Η άλλη με μιμητικές κινήσεις παρουσίασε τη γέννηση των δέντρων από ξηρούς καρπούς που είχαν τοποθετηθεί στο πάτωμα, τη βλάστηση, την κίνηση των κλαδιών από τον αέρα και το μαρασμό. Οι δύο ομάδες συγχρονίστηκαν με μουσική υπόκρουση τις Τέσσερις Εποχές του Vivaldi.

Στο τέλος τα παιδιά χωρίστηκαν σε ανθρώπους και δέντρα συζητώντας μεταξύ τους για την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος (ανακύκλωση, πυροπροστασία, «πράσινες» ενεργειακές λύσεις κ.ά.).

Στη δραστηριότητα της ζωγραφικής, χρωμάτισαν με τη φαντασία τους σχέδια του βωμού και των κιονοκράνων. Τους δόθηκαν αναμνηστικά διπλώματα και μία ψηφιακή εφαρμογή, που είχε δημιουργηθεί το 2008, για να την επεξεργαστούν ομαδικά στο σχολείο. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν μαθητές από το 8ο και το 5ο Δημοτικό Σχολείο Μυτιλήνης, καθώς και άλλα παιδιά με τους γονείς τους, συνολικά 152.

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Μικροί Παλαιοντολόγοι»

Στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους στο Σίγρι υλοποιήθηκε από 1 έως τις 9 Ιουνίου 2013 το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μικροί Παλαιοντολόγοι», με τη συμμετοχή μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Στον εκπαιδευτικό χώρο ΓΕΩΡΑΜΑ, ένα πρότυπο ανασκαφικό σκάμμα με κάρναβο το οποίο έχει δημιουργήσει το Μουσείο, ομάδες παιδιών ενσάρκωσαν το ρόλο του «Μικρού Παλαιοντολόγου» με στόχο τη γνωριμία τους με το Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου, ένα μοναδικό φυσικό μνημείο 20 εκατομμυρίων ετών, τα απολιθωμένα και σύγχρονα φυτά της Λέσβου και την εξέλιξή τους.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ξεκίνησε με το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού και ένα συναρπαστικό ταξίδι στον κόσμο των απολιθωμάτων, των φυτών, των ζώων και των ηφαιστειών ξεκίνησε. Οι μικροί παλαιοντολόγοι ανακάλυψαν σταδιακά πληροφορίες για το Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου ενώ άγνωστες εικόνες των φυτών και ζώων που ζούσαν σ' αυτό πριν 20 εκατομμύρια και των μεγάλων ηφαιστειών της Λέσβου ανακαλύφθηκαν σταδιακά από τα παιδιά. Ακολούθησε η βιωματική δράση στο εκπαιδευτικό σκάμμα, το οποίο προσομοιάζει την εκπαιδευτική ανασκαφική δραστηριότητα με την επιστημονική παλαιοντολογική ανασκαφική έρευνα. Τα παιδιά εξοπλίστηκαν με ερευνητική διάθεση, ξεκίνησαν ανασκαφές στο Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου και εντόπισαν τμήματα απολιθωμένων φυτών όπως κορμοί, κλαδιά, ρίζες και φύλλα. Στη συνέχεια, οι «Μικροί Παλαιοντολόγοι» στα εκπαιδευτικά στερεοσκόπια παρατήρησαν τμήματα απολιθωμένων και σύγχρονων φυτών της Λέσβου αναγνώρισαν τα χαρακτηριστικά τους και κατέγραψαν τις ομοιότητες και διαφορές τους. Στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα συμμετείχαν 144 παιδιά Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, συνοδευόμενα από τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς τους.

Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου

Στο Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου του Δικτύου Μουσείων Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, στην Αγία Παρασκευή Λέσβου, πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις:

- A.** Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για σχολικές ομάδες με τίτλο «Παρατηρώντας τα πουλιά στους παράκτιους υγρότοπους του κόλπου της Καλλονής», με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού για την προστασία των υγροτόπων.
- B.** Ξενάγηση στους χώρους του μουσείου, με στόχο την παρατήρηση φωλιών άγριων πουλιών.
- Γ.** Παρουσίαση - συζήτηση για τα δικαιώματα των πουλιών.

Με αφορμή άρθρα (έντυπα και ηλεκτρονικά) και πληροφοριακό υλικό, δόθηκε έμφαση σε γνωριμία με προστατευόμενα είδη πουλιών της περιοχής.

Νομός Πέλλας

**ΙΖ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
11η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Έδεσσας - Γιαννιτσών
Διεύθυνση Α' Βάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Πέλλας
Με την υποστήριξη του Δήμου Έδεσσας**

Η ΙΖ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και η 11η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων σχεδίασαν και υλοποίησαν εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο: «Βαδίζοντας από την πόλη του σήμερα στην πόλη του χτες».

Το πρόγραμμα, το οποίο απευθυνόταν σε μαθητές της Ε' και Στ' τάξης Δημοτικών Σχολείων του Νομού Πέλλας, πραγματοποιήθηκε στις 27, 29 και 31 Μαΐου 2013 (8:30-13:30).

Το πρόγραμμα περιλάμβανε περιήγηση και ξενάγηση στα μνημεία που βρίσκονται εντός της σύγχρονης πόλης και στον αρχαιολογικό χώρο του Λόγγου ξεκινώντας με μια ενημέρωση των μαθητών στο μύλο Σαλαμπάση σχετικά με την ιστορία της Έδεσσας σε συνάρτηση με το φυσικό της περιβάλλον.

Μετά την ενημέρωση, οι μικροί μαθητές ξεκίνησαν την περιήγησή τους από το Βαρόσι και συγκεκριμένα από τα δύο βυζαντινά μνημεία που σώζονται στην περιοχή, τους ναούς της Κοίμησης της Θεοτόκου και των Αγίων Αποστόλων. Προχωρώντας στο Βαρόσι, συνάντησαν το φυσιολατρικό μονοπάτι που περνάει δίπλα στο Κανναβουρ-

γείο, μνημείο πλέον της βιομηχανικής αρχαιολογίας, και ακολουθώντας το λιθόστρωτο μονοπάτι, βάδισαν στα χνάρια της αρχαίας διαδρομής που ένωνε την ακρόπολη της Έδεσσας με την κάτω πόλη των παλαιοχριστιανικών, ρωμαϊκών και ελληνιστικών χρόνων. Εκεί ξεναγήθηκαν στο σωζόμενο τμήμα της πόλης και τερμάτισαν στη νότια πύλη, μία από τις καλύτερα σήμερα διατηρημένες εισόδους της αρχαίας πόλης.

Στη διάρκεια της ξενάγησης δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην άμεση σύνδεση των μνημείων με το φυσικό περιβάλλον, τονίζοντας τους παράγοντες που έπαιξαν ρόλο στην επιλογή της θέσης τους, τη σημασία και τους λόγους της χρήσης φυσικών οικοδομικών υλικών και τον εντοπισμό στοιχείων που φανερώνουν την επιρροή της φύσης στην τέχνη.

Το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Π.Ε. Πέλλας και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Έδεσσας-Γιαννιτσών και με την υποστήριξη του Δήμου Έδεσσας. Υπεύθυνοι υλοποίησης της δράσης: Α. Ζαμπίτη (ΙΖ' ΕΠΚΑ), Γ. Σταλίδης (11η ΕΒΑ).

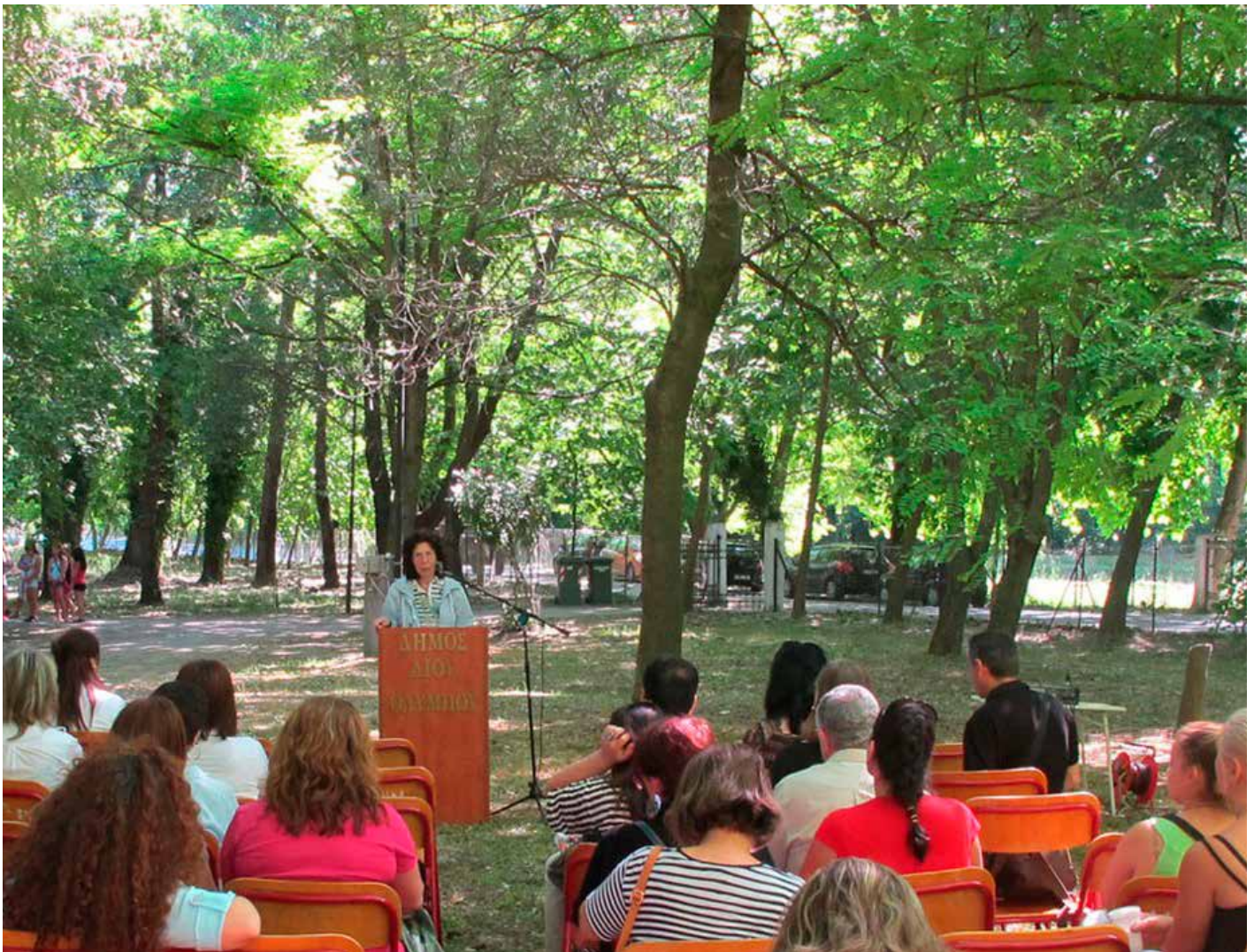

Νομός Πιερίας

**Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης / Τομέας Αρχαιολογίας / Ανασκαφή Δίου
Σε συνεργασία με την ΚΖ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων,
το Δήμο Δίου - Ολύμπου,
το Κέντρο Γραμμάτων & Τεχνών Δίου
και τον Οργανισμό Φεστιβάλ Ολύμπου**

Περιγραφή δράσης

Συμμετέχοντας για πρώτη φορά στο πρόγραμμα «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. ο Τομέας Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με την ΚΖ΄ ΕΠΚΑ, το Δήμο Δίου-Ολύμπου, τον Οργανισμό Φεστιβάλ Ολύμπου και το Κέντρο Γραμμάτων και Τεχνών Δίου, σχεδίασε και πραγματοποίησε πιλοτική δράση με γνώμονα το τρίπτυχο: Εκπαίδευση – Πολιτισμός – Τουρισμός.

Ως χώρος υλοποίησης της δράσης επιλέχθηκε ο αρχαιολογικός χώρος του Δίου και συγκεκριμένα η περιοχή των ιερών. Η θέση του αρχαίου Δίου στους πρόποδες του Ολύμπου, η πλούσια βλάστηση και οι άφθονες πηγές σε συνδυασμό με την υποδομή του αρχαιολογικού πάρκου (δίκτυο πεζοδρόμων, ενημερωτικές πινακίδες,

καθιστικά, αναβρυτήρια) συνθέτουν έναν τόπο ιδανικό για διαδρομές με ταυτόχρονη αναφορά στο περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Η εκδήλωση απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς και εκπροσώπους πολιτιστικών φορέων και είχε ως στόχο τη διάδοση της επιστημονικής γνώσης και της εκπαιδευτικής εμπειρίας σε ευρύτερες κοινωνικές ομάδες και την προώθηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της πανεπιστημιακής ανασκαφής του Δίου. Στην πρόσκληση ανταποκρίθηκαν περίπου 40 άτομα από σχολεία και φορείς του Νομού Πιερίας. Το πρόγραμμα περιλάμβανε ενημερωτικές ομιλίες και θεματική περιήγηση.

Στο πρώτο μέρος της εκδήλωσης οι εκπρόσωποι των συνεργαζομένων φορέων, η κα Σεμέλη Πιργιάτογλου, καθηγήτρια Αρχαιολογίας Α.Π.Θ, η κα Εύα Αλβανού, αρχαιολόγος της ΚΖ΄ ΕΠΚΑ, η κα Μαρία Τσιμήτρη, αντιδήμαρχος Δήμου Δίου – Ολύμπου και ο κ. Γρηγόρης

Παπαχρήστος, πρόεδρος Οργανισμού Φεστιβάλ Ολύμπου, αναφέρθηκαν στην αρμονική συνύπαρξη αρχαιοτήτων και φύσης στο Αρχαιολογικό Πάρκο του Δίου και τόνισαν τη σημασία της ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος για την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη.

Στο δεύτερο μέρος πραγματοποιήθηκε η θεματική περιήγηση με αντικείμενο τη φύση, τους μύθους και τις λατρείες του αρχαίου Δίου. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής έγινε ενημέρωση για τα εκπαιδευτικά προγράμματα «Αρχαίο Δίον: Γη και Ύδωρ» και «Φύση, Μύθος και Λατρεία στο Αρχαιολογικό Πάρκο Δίου». Την ευθύνη της περιήγησης είχε η αρχαιολόγος κα Μαρία Ιατρού, μέλος ΕΤΕΠ του Τομέα Αρχαιολογίας.

Διάθεση ενημερωτικού υλικού

Στους συμμετέχοντες διανεμήθηκε εκπαιδευτικό υλικό των προγραμμάτων «Αρχαίο Δίον: Γη και Ύδωρ» και «Φύση, Μύθος και Λατρεία στο Αρχαιολογικό Πάρκο Δίου» και ενημερωτικό υλικό του Δήμου Δίου-Ολύμπου (αφίσες: Αρχαιολογικό πάρκο και Ιερό Διός Υψί-

στου, έντυπα: Τα Ολύμπια εν Δίω και Στις ρίζες του Μεγαλέξανδρου).

Δημοσιοποίηση δράσης

Η δράση δημοσιοποιήθηκε με δελτία τύπου του Α.Π.Θ. και του Δήμου Δίου-Ολύμπου.

Διευθύνσεις ιστοσελίδων στις οποίες έχουν αναρτηθεί άρθρα σχετικά με τη δράση:

www.auth.gr
www.eleftheria.gr
www.pierialife.gr
www.pierikoiantilaloi.gr
www.e-pieria.gr
www.eptanews.gr
www.dionolympus.gr
www.madatoforos.gr
neaolympus.blogspot.com
olympus-pieria.blogspot.com
6katerinis.blogspot.com
kontariotissa.blogspot.com
kastania-pierias.blogspot.com

Νομός Ρεθύμνου

**ΚΕ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
28η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
Πανεπιστήμιο Κρήτης / Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Πολιτιστικοί Σύλλογοι
Με την υποστήριξη του Δήμου Ρεθύμνου**

Στις 9 Ιουνίου 2013 πραγματοποιήθηκε η περιήγηση στο βόρειο τμήμα της επαρχίας Αμαρίου και συγκεκριμένα στην περιοχή γύρω από το Φράγμα των Ποταμών που βρίσκεται σε απόσταση 25 χλμ. περίπου ΝΑ της πόλης του Ρεθύμνου. Η μετακίνηση έγινε με λεωφορείο του Δήμου Ρεθύμνου, που παραχωρήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό. Τις ξεναγήσεις των αρχαιολόγων της 28ης ΕΒΑ και της ΚΕ' ΕΠΚΑ παρακολούθησαν 40 περίπου άτομα, ενώ στις περιηγήσεις στους οικισμούς της Πατσού και της Παντάνασσας προσήλθαν και πολλοί από τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής.

Η πρώτη στάση έγινε στο Φράγμα των Ποταμών, το μεγαλύτερο τεχνικό έργο της Π.Ε. Ρεθύμνου, που κατασκευάστηκε με σκοπό την άρδευση των εκτεταμένων καλλιεργήσιμων εκτάσεων της περιοχής και την ύδρευση της πόλης του Ρεθύμνου. Ένα σύντομο ιστορικό της κατασκευής -που ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και ολοκληρώθηκε το 2009, καθώς και τα πολύ ενδιαφέροντα γεωλογικά δεδομένα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια των εργασιών, παρουσίασε ο γεωλόγος Βασίλης Σημιτζής, μέλος του Οργανισμού Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης και έφορος του Παλαιοντολογικού Μουσείου Ρεθύμνου, στην ομιλία που έγινε στο κτίριο πληροφόρησης του ΟΑΔΥΚ στην περιοχή του Φράγματος.

Ακολούθως, η ξενάγηση επικεντρώθηκε στην γεωλογική ιστορία της περιοχής, όπως τεκμηριώνεται από τα παλαιοντολογικά ευρήματα που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια του έργου, στην περιγραφή των αρχαιοτήτων

που βρίσκονταν στην λεκάνη κατάκλισης και σήμερα δεν είναι πια ορατά: τοιχογραφημένος ναός Αγίου Γεωργίου (12ος-17ος αι.), ναός Αγίας Κυριακής και εργαστηριακοί χώροι των πρώτων χριστιανικών χρόνων, λουτρικό συγκρότημα (3ος-4ος μ. Χ. αι), γέφυρα της περιόδου της Κρητικής Πολιτείας, στις αλλαγές που έχουν επέλθει στο τοπίο, το κλίμα, τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής, η οποία έχει μετατραπεί σε έναν σημαντικό υδροβιότοπο, στις δυνατότητες μελλοντικής ανάπτυξης της περιοχής και των γύρω οικισμών με γνώμονα την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού της πλούτου, στα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν μελλοντικά στην Κρήτη από την αλόγιστη χρήση των υδάτινων πόρων.

Στη συνέχεια, η περιήγηση συνεχίστηκε οδικώς, περιμετρικά του φράγματος, προς τους ημιορεινούς οικισμούς της Παντάνασσας και της Πατσού. Οι κάτοικοι της περιοχής με τα ιδιωτικά ημιφορτηγά τους, διευκόλυναν την προσέλευση του κοινού στην Μονή του Αγίου Αντωνίου στο Βένη. Στο ομώνυμο οροπέδιο, με τη μοναδική θέα (υψόμετρο 500μ. περίπου), έχει εντοπιστεί ένας σημαντικός αρχαιολογικός χώρος, με κατάλοιπα της ελληνοιστικής και της ρωμαϊκής περιόδου, αλλά και κτίσματα των χριστιανικών χρόνων. Την ιστορία της γειτονικής Μονής του Αγίου Αντωνίου - που ανάγεται στους χρόνους της ύστερης βενετοκρατίας, και πρόκειται σύντομα να επαναλειτουργήσει ως μετόχι της Ιεράς Μονής Αρκαδίου, παρουσίασε ο μοναδικός μοναχός που έχει πρόσφατα εγκατασταθεί στο χώρο.

Στον κατανυκτικό, σπηλαιώδη ναό του Αγίου Αντωνίου, οι συμμετέχοντες έψαλαν όλοι μαζί το «Χριστός Ανέστη» και κατόπιν γεύτηκαν τα τοπικά κεράσματα που πρόσφερε ο πολιτιστικός σύλλογος του οικισμού της Παντάνασσας.

Η ξενάγηση συνεχίστηκε στον δίκλιτο ναό του Αγίου Ιωάννη και της Παναγίας στην Παντάνασσα, στο εσωτερικό του οποίου έχει διασωθεί ενδιαφέρον λιθανάγλυφο ταφικό αρκοσόλιο της ύστερης βενεκρατίας (17ος αι.). Στον οικισμό της Πατσού, ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε η ξενάγηση στον ερειπωμένο ναό της Παναγίας. Στο σημαντικό αυτό μνημείο που συνδέεται με τη γνωστή οικογένεια των Καλλεργών, βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες αποκατάστασης και συντήρησης του τοιχογραφικού διακόσμου, από την 28η ΕΒΑ, στο πλαίσιο του προγράμματος Διασυννοριακής Συνεργασίας Ελλάδα Κύπρος 2007-2013 «Ανάδειξη Επιλεγμένων Μεσοβυζαντινών Μνημείων Κρήτης - Κύπρου με καινοτόμες μεθόδους (ακρωνύμιο ΕΥΜΑΘΙΟΣ ΦΙΛΟΚΑΛΗΣ)».

Τελευταίος σταθμός της περιήγησης ήταν το φαράγγι της Πατσού που αποτελεί ένα μικρό βοτανικό κήπο με γιγάντια πλατάνια, μικροσκοπικές σολένοψις (*solenopsis minuta*), ενδημικά βερμπάσκο (*verbascum actrusus*) κά. Τα τελευταία χρόνια έχει αξιοποιηθεί από τη Δασική Υπηρεσία και διαθέτει παρατηρητήριο που-

λιών, αλλά και την κατάλληλη υποδομή για τους επισκέπτες. Μετά από μια σύντομη πεζοπορία στο καταπράσινο φαράγγι έγινε ξενάγηση στο χώρο του ιερού του Κραναίου Ερμή. Η λατρεία του αρχαίου θεού - η επωνυμία του οποίου φαίνεται να συνδέεται με τα άφθονα νερά της περιοχής - τεκμηριώνεται από τα ευρήματα που έχουν έρθει στο φως, από την ανασκαφική δραστηριότητα της ΚΕ' ΕΠΚΑ. Η λατρεία συνεχίζεται μέχρι σήμερα στο μικρό σπηλαιώδη ναό του Αγίου Αντωνίου, στον οποίο εναποθέτουν καθημερινά τα τάματά τους εκατοντάδες επισκέπτες από όλη την Κρήτη. Μετά την ξενάγηση, οι συμμετέχοντες απόλαυσαν όλοι μαζί το μεσημεριανό τους στη φύση - στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο του φαραγγιού, μαζί με τον εφημέριο της ενορίας Πατσού και μέλη του Πολιτιστικού συλλόγου που συμμετείχε ενεργά στην εκδρομή.

Ξεναγήσεις:

Νότα Καραμαλίκη, αρχαιολόγος ΚΕ' ΕΠΚΑ
Πετρούλα Βαρθαλίτου, αρχαιολόγος 28ης ΕΒΑ
Κωνσταντίνος Γιαπιτσόγλου, αρχαιολόγος 28ης ΕΒΑ

Διάλεξη:

Βασίλης Σημιτζής, γεωλόγος, Έφορος Παλαιοντολογικού Μουσείου Ρεθύμνου

Στις 31 Μαΐου 2013, η 28η ΕΒΑ και η ΚΕ' ΕΠΚΑ οργάνωσαν ξενάγηση στον οικισμό και τον αρχαιολογικό χώρο της Αργυρούπολης Ρεθύμνου, για μαθητές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Για να αποφευχθεί ο μονόλογος των αρχαιολόγων και να αποκτήσει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τα παιδιά η περιήγηση, την ξενάγηση στη φύση και τα μνημεία της περιοχής ανέλαβαν οι μαθητές του 4θέσιου Δημοτικού Σχολείου της Αργυρούπολης, οι οποίοι παρουσίασαν στους μαθητές της Ε' τάξης του 2ου Δημοτικού Σχολείου Ρεθύμνου την ιστορία του τόπου τους.

Οι αρχαιολόγοι της ΚΕ' ΕΠΚΑ και της 28ης ΕΒΑ, που οργάνωσαν και υλοποίησαν τη δράση, συνεργάστηκαν με τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές της Αργυρούπολης και τους προετοίμασαν για την ξενάγηση. Ο ρόλος τους κατά τη διάρκειά της παρέμεινε υποστηρικτικός

και συμπληρωματικός, όπου αυτό απαιτήθηκε.

Το λεωφορείο που μετέφερε τους 50 μαθητές του 2ου Δημοτικού Σχολείου Ρεθύμνου, έφτασε νωρίς το πρωί στην κεντρική πλατεία του χωριού. Στο χώρο του Δημοτικού Σχολείου της Αργυρούπολης, τους επιφυλάχτηκε θερμή υποδοχή από τους δασκάλους και τους μαθητές. Μετά από μια σύντομη ξενάγηση στις κτηριακές εγκαταστάσεις, τα παιδιά αντάλλαξαν απόψεις για τις δράσεις που πραγματοποιούν για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς το σχολείο της Αργυρούπολης ανήκει στο δίκτυο «Οικολογικά Σχολεία» και στο δίκτυο «Φύση χωρίς σκουπίδια», ενώ το 2ο Δημοτικό Σχολείο Ρεθύμνου, ανήκει στο Δίκτυο των Αειφόρων Σχολείων. Στη συνέχεια όλα τα παιδιά μαζί με τους δασκάλους, περπάτησαν στις γειτονιές της Αργυρούπολης, με μικρούς σταθμούς σε χαρακτηριστικά σημεία όπως στο

μεγάλο ρωμαϊκό ψηφιδωτό, τις βυζαντινές και βενετσιάνικες εκκλησίες και τα βενετσιάνικα μέγαρα που σώζονται στο χωριό. Οι μαθητές της Αργυρούπολης παρουσίασαν στους συμμαθητές τους την ιστορία του χωριού και των μνημείων του με τρόπο μοναδικό. Η περιήγηση συνεχίστηκε στο υστερορωμαϊκό νεκροταφείο στη θέση «Πέντε Παρθένας», όπου μετά την ξενάγηση στις αρχαιότητες, τους δόθηκε η ευκαιρία να παίξουν και να γευματίσουν, σε ένα χώρο με μοναδική βλάστηση, δίπλα στον ποταμό.

Η περιήγηση στην Αργυρούπολη συμπεριέλαβε και την επίσκεψη στο «Χαρουπάδικο», ένα σύγχρονο εργαστήριο παραγωγής και επεξεργασίας χαρουπιού. Οι μαθητές έμαθαν από τους υπεύθυνους για τη διατροφική του αξία, τις χρήσεις του στη βιομηχανία και για την

καλλιέργεια της χαρουπιάς από τη αρχαιότητα μέχρι τα νεότερα χρόνια.

Η επίσκεψη ολοκληρώθηκε με την υπόσχεση της ανταπόδοσης της ξενάγησης, την επόμενη σχολική χρονιά από τους μαθητές του 2ου Δημοτικού Σχολείου Ρεθύμνου, οι οποίοι θα γνωρίσουν στους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου της Αργυρούπολης, τη ιστορία της πόλης τους, μέσα από την ξενάγηση στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ρεθύμνου και το βενετσιάνικο Φρούριο της Φορτέτζας.

Ξεναγήσεις:

Ειρήνη Γαβριλάκη, Τμηματάρχης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων ΚΕ΄ ΕΠΚΑ
Πετρούλα Βαρθαλίτου, Αρχαιολόγος 28ης ΕΒΑ

Την 1η Ιουνίου 2013 πραγματοποιήθηκε από την 28η ΕΒΑ, η περιήγηση στη φύση και τα μνημεία του Δ.Δ. Νικηφόρου Φωκά, του Δήμου Ρεθύμνου. Η μετακίνηση των 40 περίπου συμμετεχόντων, στους γραφικούς οικισμούς Ρούστικα και Άγιος Κωνσταντίνος, έγινε με το λεωφορείο του Δήμου Ρεθύμνου και η ξενάγηση στα μνημεία της περιοχής από τον αρχαιολόγο Κωνσταντίνο Γιαπιτσόγλου.

Η επίσκεψη ξεκίνησε από τη Μονή του Προφήτη Ηλία, στα Ρούστικα, ένα από τα σημαντικά προσκυνήματα της περιοχής, που βρίσκεται 20 περίπου χλμ. ΝΔ του Ρεθύμνου. Το κοινό υποδέχτηκε ο ηγούμενος που παρουσίασε συνοπτικά την ιστορία του ιδρύματος. Η Μονή συνδέεται με την γνωστή οικογένεια των Βλαστών, όπως τεκμηριώνεται από τις γραπτές πηγές, αλλά και από το ανάγλυφο οικόσημο της οικογένειας

σε κτίσμα του μοναστηριακού συγκροτήματος, η ίδρυση του οποίου ανάγεται στην περίοδο της ύστερης βενετοκρατίας. Στο τρίκλιτο καθολικό, που είναι αφιερωμένο στον Προφήτη Ηλία, την Αγία Τριάδα και την Αγία Ζώνη, διασώζονται λίθινα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του 17ου αι. και εκτίθενται αξιόλογες φορητές εικόνες. Μετά την ξενάγηση και το παραδοσιακό κέρασμα, οι συμμετέχοντες, ακολουθώντας βατό, σύντομο μονοπάτι, έφτασαν στις παρυφές του οικισμού, στο Μουσείο Ελληνικής Παραδοσιακής Φορεσιάς, όπου εκτίθεται η πλούσια συλλογή του ζεύγους Φραντζεσκάκη. Επιστρέφοντας προς την κεντρική πλατεία, η ξενάγηση επικεντρώθηκε στην ανάλυση των αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών που διασώζουν οι παραδοσιακές λιθόκτιστες κατοικίες: τοξωτά θυρώματα, περίτεχνα ανώφλια, πεσσοί, ανάγλυφα διακοσμητικά της

πρώιμης οθωμανικής περιόδου. Ιδιαίτερη στάση έγινε στην Βιβλιοθήκη των Ανέστη και Μανόλη Αναγνωστάκη, την πατρική κατοικία του ποιητή, που έχει αποκατασταθεί ως χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων, ο οποίος διαθέτει και αξιόλογη λογοτεχνική βιβλιοθήκη, αλλά και σε ένα παραδοσιακό ελαιοτριβείο που διασώζει τον αρχικό εξοπλισμό για την σύνθλιψη του ελαιοκάρπου. Στα Ρούστικα, η ξενάγηση ολοκληρώθηκε στον τοιχογραφημένο ναό της Παναγίας, ο διάκοσμος του οποίου εντάσσεται στο ρεύμα της παλαιολόγιας ζωγραφικής και χρονολογείται στα τέλη του 14ου αι. (1381).

Η περιήγηση συνεχίστηκε στον γειτονικό οικισμό του Αγίου Κωνσταντίνου, που έχει χαρακτηριστεί «παραδοσιακός», επειδή διασώζει τη ρυμοτομία και πολλά κτίσματα της περιόδου της ύστερης βενετοκρατίας, με χαρακτηριστικό λιθανάγλυφο διάκοσμο. Μετά την επίσκεψη στον ομώνυμο ναό, με το περίτεχνο κωδωνοστάσιο που έχει αποκατασταθεί από την 28η ΕΒΑ, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να περπατήσουν στα γραφικά στενά, να θαυμάσουν τα γλυπτά κι ανάγλυφα φουρούσια των βενεσιάνικων επαύλεων της περιοχής, εντοιχισμένα σε δεύτερη χρήση σε απλές

ισόγειες ή διώροφες κατοικίες και στην κεντρική πλατεία του χωριού. Σχετική με αυτά, ήταν η ομιλία που οργανώθηκε με τη βοήθεια του Πολιτιστικού Συλλόγου στο κτίριο των «Στρατώνων», όπου παρουσιάστηκε η ιστορία του οικισμού μέσα από τα μνημεία του (ναός Προφήτη Ηλία, ναός Αγίου Γεωργίου στον Αρτό, ναός Σωτήρα Χριστού, κρήνη στις Βιτσίλες κ.ά.). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη δράση της οικογένειας του ιταλού Francesco Barozzi, τα φέουδα του οποίου εκείνονταν στη γύρω περιοχή, την περίοδο της ύστερης βενετοκρατίας, ενώ η πολυτελής κατοικία του σώζονταν μέχρι τις αρχές του 20ου αι., όπως πιστοποιούν οι φωτογραφίες του ιταλού περιηγητή Giuseppe Gerola. Η περιήγηση ολοκληρώθηκε με την επίσκεψη στο πρατήριο του γυναικείου συνεταιρισμού «Ερατώ», όπου με αφορμή τα παραδοσιακά γλυκά και εδέσματα δόθηκε η ευκαιρία να γίνει συζήτηση για την «κρητική διατροφή» και την προσπάθεια αναβίωσής της στις μέρες μας.

Ξενάγηση - Διάλεξη:

Κωνσταντίνος Γιαπιτσόγλου, αρχαιολόγος 28ης ΕΒΑ

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης πραγματοποίησε την Τετάρτη 29 Μαΐου 2013, ώρα 10.30, διαδρομή με ξενάγηση από τον Καθηγητή Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης, κ. Νίκο Σταμπολίδη, και το συνεργάτη του, κ. Νίκο Μαραγκουδάκη, από το χωριό της Ελεύθερνας μέχρι το Νεκροταφείο της Ορθής Πέτρας.

Η Ελεύθερνα, σημαντική θέση αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στο κέντρο της Κρήτης, προσφέρει στους επισκέπτες τη δυνατότητα να περιηγηθούν σε ένα ποικιλόμορφο φυσικό περιβάλλον μεγάλης έκτασης, με πλήθος σημαντικών αρχαίων καταλοίπων, πόλο έλξης για τον επιστήμονα αλλά και για τον απλό επισκέπτη.

Νομός Φωκίδας

**Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
Σε συνεργασία με το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Άμφισσας,
την ένωση Γυναικών Άμφισσας
και τη Δημοτική Βιβλιοθήκη Ιτέας**

Κατά τη διάρκεια της δράσης «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» η Ι' ΕΠΚΑ πραγματοποίησε τις εξής δράσεις:

- A.** Ημερίδα σε συνεργασία με το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Άμφισσας με τίτλο «Από τη μαντική δάφνη στην κληματίδα του Σικελιανού», την οποία παρακολούθησαν περίπου 100 άτομα ανάμεσα στους οποίους και 25 περίπου εργαζόμενοι της Ι' ΕΠΚΑ. Η ημερίδα μάλιστα ήταν πιστοποιημένη από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού. Οι ομιλητές προέρχονταν από τη Γ.Γ. Πολιτισμού, το ΚΠΕ Άμφισσας και το Δήμο Δελφών. Συζητήθηκαν θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στα ζητήματα διαχείρισης του δελφικού τοπίου (31.5.2013).
- B.** Πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το ΚΠΕ Άμφισσας, το Σύλλογο Γυναικών Άμφισσας και το Σύλλογο

Εργαζομένων της Ι' ΕΠΚΑ, η κατάβαση του αρχαίου μονοπατιού Δελφοί – Χρυσό. Κατά τη διάρκεια της περιήγησης θέματα πολιτιστικής διαχείρισης ανέπτυξε η αρχαιολόγος της Ι' ΕΠΚΑ, Ανθούλα Τσαρούχα και θέματα βιοποικιλότητας και γεώτοπων ερευνητές του ΚΠΕ Άμφισσας. Στην κατάβαση έλαβαν μέρος περίπου 100 άτομα ανάμεσα στους οποίους η Περιφερειάρχης Φωκίδας κα Π. Γαζή και ο εικαστικός Γ. Ξένος. Την αποψίλωση του μονοπατιού ανέλαβε η Δημοτική Ενότητα Δελφών (1.6.2013).

- Γ.** Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές των δημοτικών Κίρρας και Ιτέας σε ανασκαφικό σκάμμα στην Κίρρα, όπου έχουν αποκαλυφθεί ληνοί. Το ανασκαφικό σύνολο έχει έλθει στο φως κατά τη διάρκεια του έργου «Άρδευση Ελαιώνα Άμφισσας» που χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ και έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον των κατοίκων της περιοχής. Αρχαιολόγοι της Ι' ΕΠΚΑ ανέλαβαν να ξεναγήσουν τους μικρούς μας φίλους στη

ανασκαφή, όπου τους μίλησαν για την αμπελοκαλλιέργεια κατά την αρχαιότητα αλλά και στη σύγχρονη εποχή, για το θεό Διόνυσο και τη σύνδεσή του με τον Πύθιο Απόλλωνα και επίσης για τη διαφορά ανάμεσα στην αρχαιολογική έρευνα, που ασκείται με επιστημονικό τρόπο από τους αρμόδιους υπαλλήλους της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, και την αρχαιοκαπηλία, πράξη παράνομη που καταστρέφει πολύτιμα στοιχεία της Ιστορίας. Το πρόγραμμα έγινε σε συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη Ιτέας και την πολιτισμολόγο, κα Γιώτα Μαδούρα, η οποία συνέβαλε στη βιωματική προσέγγιση των παιδιών με τη διοργάνωση θεατρικού παιχνιδιού κατά το οποίο τα παιδιά χωρίζονταν σε ομάδες και ανέλαμβαναν να παίξουν τους διάφορους ρόλους κατά τη διάρκεια της παραγωγής του οίνου. Το πρόγραμμα παρακολούθησαν 100 μαθητές (5.6.-7.6.2013).

Πιστεύουμε ότι οι «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» που διοργανώθηκαν από τη Γ' ΕΠΚΑ ήταν ιδιαίτερα επι-

τυχείς διότι στόχευσαν σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και μαθησιακά ενδιαφέροντα. Συνδύασαν περίπατο στη φύση και επιστημονική ενημέρωση σε κρίσιμα ζητήματα, ευαισθητοποίησαν διάφορους κοινωνικούς φορείς που ανέλαβαν την ευθύνη για επιμέρους ζητήματα, και τέλος αξιοποίησαν νέα ανασκαφικά ευρήματα, τα οποία πάντα προκαλούν το ενδιαφέρον του κοινού.

Για την ομαλή διεξαγωγή των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών» συνεισέφεραν ο Δήμος Δελφών, το ΚΠΕ Άμφισσας, η Δημοτική Ενότητα Ιτέας και Δελφών, ο Σύλλογος Γυναικών Άμφισσας και οι εργαζόμενοι της Γ' ΕΠΚΑ. Πιστεύουμε ότι οι δράσεις των «Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών» πρέπει εκτελούνται κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου και να ενταχθούν στο πρόγραμμα των σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Τέλος ευχαριστούμε τη Δ/ση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της Γ.Γ. Πολιτισμού του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α για την υποστήριξη και την ενθάρρυνση.

Ο τοπικός τύπος αγκάλιασε σε όλους τους νομούς τη δράση, παραθέτοντας εκτενείς αναφορές στις εκδηλώσεις. Ενδεικτικά:

- www.tovima.gr/culture/article/?aid=512997
- www.inews.gr/3/prasines-politistikes-diadromes.htm
- www.news.travelling.gr/2013/06/πράσινες-πολιτιστικές-διαδρομές-λέσ/
- www.thebest.gr/news/index/viewStory/201450
- www.maktes.gr/news/arts/104622
- www.athinorama.gr/daylife/articles/?id=14704
- parallaximag.gr/diff/kynigi-thisayroy-allios-0

Πολιτιστικές διαδρομές με... πράσινο χρώμα

Διοργανώνονται σε 12 νομούς της χώρας με περιπάτους, πεζοπορίες, εκδηλώσεις

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 16/05/2013 19:55

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές

Πέμπτη, 16 Μαΐου 2013 21:01 • ΥΠΟ: 25:31

Διακοπτό Εφορείας Αρχαιοτήτων, έξι μουσεία, έξι Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τρία Παντιστήμια, επτά δήμοι, ο Οργανισμός Μεγάλου Μετσώβου, Θεσσαλονίκη, περιβαλλοντικές οργανώσεις, πρωτοβουλίες, εταιρείες και συνεταιρισμοί ποταμών, ορειβάτες, αεροπορικά εργαλεία, βιβλιοθήκες και πολλοί εθελοντές ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση και δημιούργησαν μερικά ή μεγαλύτερα δίκτυα συνεργασίας σε διάφορα νομούς της χώρας.

Προβολή - Δημοσιότητα

Πέντε «πράσινες» πολιτιστικές διαδρομές

Από Ιωάννα Γκορούζα • 30/05/2013

8+1 Tweet HTTP/1.1

Αναζητάτε εφορμήσεις με πολιτιστικό στίγμα; Σημαντικά μνημεία της Αττικής σε σούπερ σκηνικό περιμένουν να τα «αποκωδικοποιήσετε» μέσα από δωρεάν ξηναγήσεις ή με την παρέα σας.

«Οι αρχαίοι ήξεραν», θυμάμαι τον πατέρα μου να λέει κάθε φορά που αναζητούσαμε τα ίχνη τους στα ταξίδια μας. «Έχτιζαν τις πόλεις και τα ιερά τους στα καλύτερα σημεία». Δεν χρειάζεται να πάς μακριά, μια βόλτα στην Αθήνα και στα περίσφι κωλυσμένα σε καθόφιντες ρεματίες, δίπλα σε πηγές και ποτάμια, πάνω σε λόφους, με βέα στο πέλαγος, απλώνονται οραμένα από τα σημαντικότερα και συχνά άγνωστα στους πολλούς μνημεία της Αττικής. Οι Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές, η πρωτοβουλία που συντονίζει η Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, μας έβαλε από πέρυσι στο τρίπακι να τα (ξανα)ζούμε παρέα με αρχαιολόγους και μέσα από οικογενειακά εκπαιδευτικά προγράμματα. Φέτος τα ραντεβού απλώνονται σε περισσότερους νομούς, αλλά στα μέτρα μας κλάνουν αυτήν την Κυριακή 2/6 με δραστηριότητες στο κέντρο, στη Βραυρώνα και στο Λαύριο. Αν παλι το μυαλό σας τέτοιες μέρες τρέχει σε θαλασσινές βουλιές και «πράσινα» πικνίκ, σας έχουμε προτάσεις για εκδρομικά-πολιτιστικά πακέτα.

Δευτέρα 3 Ιουνίου 2013

Πράσινες πολιτιστικές διαδρομές : «Λιμναίες διαδρομές σε αρχαίες πολιτείες»

ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ «Λιμναίες Διαδρομές σε αρχαίες πολιτείες»

Η ΛΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μεσολογγίου- Θέρμου, έχοντας ως κοινό στόχο την ευαισθητοποίηση των πολιτών κάθε ηλικίας και την παράλληλη ενεργοποίησή τους στην προστασία του φυσικού και του πολιτιστικού πλούτου της χώρας, συμμετέχουν στη δράση ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ που συντονίζει η Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Οι δυο φορείς θα υλοποιήσουν μια σειρά από θεματικές περιηγήσεις και Εκπαιδευτικά Προγράμματα που αφορούν στις αρχαιότερες περιφερειακά της λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου και το φυσικό περιβάλλον στο οποίο εντάσσονται. Οι δράσεις έχουν κοινό τίτλο «Λιμναίες διαδρομές σε αρχαίες πολιτείες» και θα υλοποιηθούν στις αρχαίες πόλεις της Καλυδόνιας, της Πλευρώνας και των Ονιαδών, ενώ οι συμμετέχοντες θα παρακολουθήσουν ανασκαφή στην αρχαία Αλικύρνα.

Δευτέρα, 3 Ιουνίου 2013

ΦΩΤΟ: Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές στη Λέσβο πραγματοποιήθηκαν το Σάββατο 1 Ιουνίου

Με επιτυχία ολοκληρώθηκε η πρώτη διαδρομή της Λέσβου στο πρόγραμμα της Γενικής Γραμματείας Πολιτισμού για την ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου της Λέσβου

Με ιδιαίτερα μεγάλη επιτυχία ολοκληρώθηκε η διαδρομή «Στα βήματα του Αριστοτέλη και του Θεόφραστου. Ανακαλύπτουμε τόπους που συνδέονται με τη γέννηση των φυσικών επιστημών» των Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 1 Ιουνίου 2013 και οργάνωσαν η Κ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, η 14η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου.

Οι «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» είναι ένα πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού - Γενική Γραμματεία Πολιτισμού το οποίο εφαρμόζεται για δεύτερη συνεχή χρονιά φέτος στη Λέσβο μετά τη μεγάλη επιτυχία που σημείωσε η υλοποίησή του το 2012. Το πρόγραμμα υλοποιείται το 2013 σε 12 νομούς της χώρας μας (Αιτωλοακαρνανίας, Αττικής, Βοιωτίας, Ηλείας, Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Κέρκυρας, Πέλλας, Πιερίας, Ρεθύμνης, Φωκίδας και Λέσβου) και πραγματοποιείται με τη σύμπραξη φορέων του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, φορέων με περιβαλλοντική δράση και οργανώσεων της τοπικής κοινωνίας. Στόχος της δράσης είναι η προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης μέσα από το τρίπτυχο Εκπαίδευση – Πολιτισμός – Τουρισμός.

Η πράσινη διαδρομή στη Λέσβο

Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές Αρχαιολογικός Χώρος Αιγών 5, 6 και 9 Ιουνίου 2013

Παρασκευή, 31 Μαΐου 2013 10:09

8+1 Tweet

Ο Αρχαιολογικός Χώρος και το Μουσείο των Βασιλικών Τάφων των Αιγών συμμετέχουν πανηγυρικά στην πανελλαδική δράση «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές».

Στην πρώτη πόλη των Μακεδόνων και στην καλύτερη ώρα του χρόνου, σας προσκαλούμε στις καταπράσινες Αιγές, για να περιηγηθούμε στα μνημεία και το φυσικό τους περιβάλλον, να περπατήσουμε σε αρχαίους δρόμους και μονοπάτια, να χαρούμε και να γιορτάσουμε τον όμορφο τόπο που ανέθρεψε, ενέπνευσε και φιλοξενεί θεούς, ήρωες και ανθρώπους. Με αξιο και τόπο γνωριμίας τον ακατάλυτο δεσμό μνημείου και περιβάλλοντος, ως αρχή για κάθε συλλογική προσπάθεια ανάπτυξης και προκοπής, το πρόγραμμα των εκδηλώσεων και δράσεων διαμορφώνεται ως εξής:

Τετάρτη, 5 Ιουνίου 2013

Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος.

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα: «Φυσικό Περιβάλλον, Μνημεία και Τέχνη στις Αιγές». Οι μικροί και μεγάλοι μας φίλοι μπορούν να συμμετέχουν σε εμπειριοταωμένη ξηναγή στο Μουσείο των

Προβολή - Δημοσιότητα

Στη αρχαιολογική κήρα του Δίου πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 31 Μαΐου 2013 η εκδήλωση που διοργάνωσε το Αρχαιολογικό Παιδοπολιτισμικό Θεσσαλονίκης (Τμήμα Αρχαιολογίας Γ' ΕΠΚΑ) σε συνεργασία με το Δίμοιο Δίκτυο ΟΥΔ/ΠΠ, την ΚΕ ΕΠΚΑ, τον Οργανισμό Φεστιβάλ Αθηνών και το Κέντρο Γραμμάτων και Τεχνών Δίου στο πλαίσιο της δράσης «Πράσινες Πολιτισμικές Διαδρομές» της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η εκδήλωση απευθύνονταν σε εκπαιδευτικούς και ενδιαφερόμετους πολιτιστικούς φορείς και είχε ως στόχο τη διάδοση της ερευνητικής γνώσης και της εκπαιδευτικής εμπειρίας σε ευρύτερες κοινωνικές ομάδες και την προώθηση των «πράσινων» εκπαιδευτικών προγραμμάτων της ποικιλοπολιτισμικής πολιτικής.

Το κοινό μέρος της εκδήλωσης περιλάμβανε ομάδες εκπαιδευτικών των αντισφαιριστικών φορέων: Στέμμι Παναγιώτα, Καθηγητή Αρχαιολογίας Α.Π.Θ., Ελέ Αθανάσι, αρχαιολόγος της ΚΕ ΕΠΚΑ, Μαρίο Τσιμπίτη, υπεύθυνος Δίμοιο Δίκτυο - Ούδωπο και Γρηγόριο Παπαδόπουλο, πρόεδρος Οργανισμού Φεστιβάλ Αθηνών. Κατά τη διάρκεια των εργασιών έγινε απονομή στην ομώνυμη επιταγή αρχαιολογίας και φύση, στο αρχαιολογικό πάρκο του Δίου και τακίτηρας η σημασία της ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος του τόπου για την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη στο πλαίσιο του τρίπτυχου: «Παράδει -

Γ' Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων

Απολογισμός δράσεων «Πράσινες Πολιτισμικές Διαδρομές» (31.5 - 7.6 2013)

Κατά τη διάρκεια της δράσης «Πράσινες Πολιτισμικές Διαδρομές» πραγματοποιήθηκαν οι εξής δράσεις:

1. Ημερίδα σε συνεργασία με το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αμφισσας με τίτλο «Από τη μυτική δάφνη στην κληματαριά του Σικελιανού», την οποία παρακολούθησαν περίπου 100 άτομα ανάμεσα στους οποίους και 25 περίπου εργαζόμενοι της Γ' ΕΠΚΑ. Η ημερίδα μάλιστα ήταν πιστοποιημένη από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού. Οι ομιλητές προέρχονταν από τη Γ.Γ. Πολιτισμού, το ΚΠΕ Αμφισσας και το Δήμο Δελφών. Συζητήθηκαν θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στα ζητήματα διαχείρισης του θεματικού τοπίου (31.5.2013).

2. Πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το ΚΠΕ Αμφισσας, το Σύλλογο Γυναικών Αμφισσας και το Σύλλογο Εργαζομένων της Γ' ΕΠΚΑ, η κατάβαση του αρχαίου μονοπατιού Δελφοί - Χρυσό. Κατά τη διάρκεια της περιήγησης θέματα πολιτιστικής διαχείρισης ανέπτυξε η αρχαιολόγος της Γ' ΕΠΚΑ, Λυδία Τσαρούχα και θέματα βιοποικιλότητας και γεωτόπων ερευνητές του ΚΠΕ Αμφισσας. Στην κατάβαση έλαβαν μέρος περίπου 100 άτομα ανάμεσα στους οποίους η Περιφερειάρχης Φωκίδας και Π. Γαζή και ο εκκοσμητής Γ. Ξανός. Την αποψίμωση του μονοπατιού ανέλαβε η Δημοτική Ενότητα Δελφών (1.6.2013).

3. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές των δημοτικών Κίρρας και Ήρας σε ανασκαφικό σκηνικό στην Κίρρα, όπου έχουν αποκαλυφθεί ληνοί. Το ανασκαφικό σκηνικό έχει έλθει στο φως κατά τη διάρκεια του έργου «Αφώδευση Ελαιώνα Αμφισσας» που χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ και έχει προκάλει το ενδιαφέρον των κατοίκων της περιοχής. Αρχαιολόγοι της Γ' ΕΠΚΑ ανέλαβαν να ξεναγήσουν τους μικρούς μας φίλους στη ανασκαφή, όπου τους μίλησαν για την αμπελοκαλλιέργεια κατά την αρχαιότητα αλλά και στη σύγχρονη εποχή, για το θεό Διώνισο και τη σύνδεσή του με τον Πύθιο Απόλλωνα και επίσης για τη διαφορά ανάμεσα στην αρχαιολογική έρευνα που ασκείται με επιστημονικό τρόπο από τους αρμόδιους

Πράσινες Πολιτισμικές Διαδρομές από το δήμο Λεβαδέων

in Δελφές, Ελλάδα, Αθήνα, 13 Μαΐου 2013, 46x 0

Στο πλαίσιο της εκπόνησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης σχετικά με την εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη, η Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού συνιγίζει τη διοργάνωση της δράσης Πράσινες Πολιτισμικές Διαδρομές, η οποία στοχεύει στην ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας και της ιστορικής παράδοσης, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, την ενεργοποίηση των πολιτών, αλλά και την προαγωγή της τουριστικής ανάπτυξης.

Ο Δήμος Λεβαδέων σε συνεργασία με την 23^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, τη Δίμοια Π.Ε. Ν. Βοιωτίας, τις Σχολικές Συμβουλές 1^{ης} και 2^{ης} Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Π.Ε. Ν. Βοιωτίας, τη Σχολική Σύμβουλο της 29^{ης} Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής, την Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων, το Κέντρο Ερευνας της Ελληνικής Ασφαλείας της Ακαδημίας Αθηνών, την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Στυλίδας, συμμετέχουν στην δράση αυτή του Υπουργείου Πολιτισμού και διοργανώνουν την **Πράσινη Πολιτισμική Διαδρομή στη Λεβαδέα με τίτλο «Στις Έρκυνας τις όχθες - νερό και χρόνος, φύση και άνθρωπος».**

Πράσινες
Δόση τη Βοιολογία
αυθ
Είδος
Festival
Σχετικές Σύνδεσεις:
Πράσινες Διαδρομές
2013
Σχόλια
Tags
πράσινες διαδρομές
2013

Πληροφορίες Εκδήλωσης

Διάρκεια: από 24-05-2013 έως 27-05-2013 *

Χώρα: Θεσσαλονίκη

*Αν έχετε παρακολουθήσει αυτήν την εκδήλωση παρακαλούμε σχολία

Πράσινες Πολιτισμικές Διαδρομές Θεσσαλονίκη

Για δεύτερη συνεχή χρονιά η Γενική Γραμματεία Πολιτισμού απευθύνει κάλεσμα συνεργασίας σε φορείς, ιδρύματα και οργανώσεις πολιτών για να ενώσουν αρμοδιότητες, δυνατότητες και εμπειρία σε ένα κοινό στόχο: την ενισχυτική των πολιτών κάθε ηλικίας και την παρότρυνση ενεργοποίησή τους στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της χώρας.

Διακεντρώ Εφορείας Αρχαιοτήτων, (5) μουσεία, (5) Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τρία Παιδοπολιτισμικά (πτά δήμοι), ο Οργανισμός Μεγάλου Μουσείου Θεσσαλονίκης, περιβαλλοντικές οργανώσεις, πρωτοβουλίες, συμμαχία και αυτοοργανωμένοι πολίτες, ορειβάτες, εκκοσμητικό οργανισμό βιολογικής και πολιτιστικής απασχόλησης στην πρόσκληση και διοργάνωση μικρά ή μεγαλύτερα δίκτυα συνεργασίας σε διάφορα νομούς της χώρας. Αποτέλεσμα μια σειρά από περιπάτους, πεζοπορίες, θεματικές περιηγήσεις, μουσικές εκδηλώσεις, καλλιτεχνικά δράματα, εκπαιδευτικά προγράμματα και εμπειρματικές παρουσιάσεις ανοιχτές στο κοινό από 24 Μαΐου έως και 13 Ιουνίου 2013. Οι «Πράσινες Πολιτισμικές Διαδρομές» συντονίζονται από τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτισμικές Κληρονομιάς, στο πλαίσιο της συμμετοχής της στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης σχετικά με την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Εφαρμοσμένα πολιτικά, με θερμή ανταπόκριση, το 2012 στους Νομούς Αττικής, Ρεθύμης και Λάσσης. Οι Νομοί Κιλκίρας, Αιτωλοακαρνανίας, Βοιωτίας, Ηλείας, Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Πέλλας, Πάριας και Φωκίδας διευρύνουν τη δίκτυωση με πολιτισμικές εκδηλώσεις, που περιλαμβάνουν αναλυτικά στο συννημένο πρόγραμμα.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG GREECE

GOETHE INSTITUT

mitos 21

INTERNATIONAL CONFERENCE
SUSTAINABLE CULTURAL MANAGEMENT

THESSALONIKI CONCERT HALL, GREECE
19 and 20 APRIL, 2013

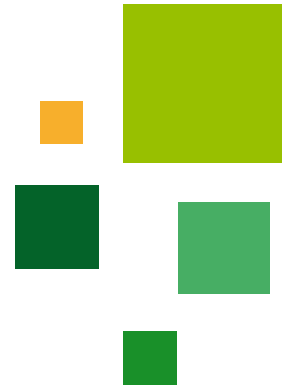
time left 00 days 00 hrs 00 min

Αρχική Πρόγραμμα Ομιλητές Οργάνωση Πληροφορίες Registration -|-

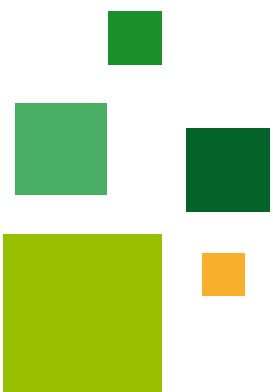
Is it too late to go green?

Η δράση Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές παρουσιάστηκε στις ακόλουθες ημερίδες:

- Ημερίδα *Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές. Απολογισμός και Προοπτικές* στο Αμφιθέατρο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, 11 Μαρτίου 2013, Αθήνα
- Διεθνές Συνέδριο *Βιωσιμότητα και Πολιτισμός*, διοργάνωση Heinrich Böll Stiftung, Goethe Institut, MitoS 21, στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, 19-20 Απριλίου 2013, Θεσσαλονίκη
- Διήμερη εκπαιδευτική δράση *Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές*, διοργάνωση Ι' ΕΠΚΑ - ΚΠΕ Άμφισσας, 31 Μαΐου 2013 - 1 Ιουνίου 2013, Άμφισσα / Δελφοί
- Ημερίδα *Ενεργοί Πολίτες* στο πλαίσιο της *Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, Μεσογειακό Γραφείο Πληροφόρησης (MIO - ECSDE - Μεσογειακή Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη), 22 Νοεμβρίου 2013, Αθήνα

Έντυπο απολογισμού

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
24 Μαΐου - 13 Ιουνίου 2013

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Σε περίπτωση που οι φορείς διοργάνωσαν εκδηλώσεις σε περισσότερους από έναν χώρους της αρμοδιότητάς τους, παρακαλούμε για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ανά χώρο εκδήλωσης.

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΦΟΡΕΑ

Όνομασία:
Ταχυδρομική διεύθυνση:
Τηλέφωνο:
Fax:
e-mail:
Υπεύθυνος / -οι δράσεων:

2. Χώρος υλοποίησης:.....
.....

3. Συνεργασίες που πραγματοποιήθηκαν για την υλοποίηση της δράσης «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές»:.....
.....

4. Είδος και χρονική διάρκεια εκδηλώσεων/ δραστηριοτήτων που διοργανώθηκαν στο πλαίσιο της δράσης «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές»

Ημερομηνία/ες	
Είδος εκδήλωσης	
Θεματική περιήγηση	
Πεζοπορία	
Συνδυασμός πεζοπορίας και μετακίνησης με λεωφορείο	
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα	
Διαλέξεις / ομιλίες	
Μουσικές εκδηλώσεις	
Άλλο +	

5. Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων σχεδιάσατε κάποια δράση στοχεύοντας σε συγκεκριμένη ομάδα-κοινού. Αν ναι, παρακαλούμε σημειώστε.

Ενήλικες
Οικογένειες
Μαθητές / Σπουδαστές
ΑμεΑ
Τρίτης Ηλικίας
Άλλες

6. Πόσοι επισκέπτες συμμετείχαν, κατά την εκτίμησή σας, στις εκδηλώσεις;
.....

7. Παρατηρήσεις - Λοιπά σχόλια:.....
.....

Παρακαλούμε να μας αποστείλετε επίσης:

- Συνοπτική περιγραφή των δράσεων που πραγματοποιήθηκαν, για τη σύνταξη του τεύχους απολογισμού (έως 2 σελίδες για την κάθε εκδήλωση)
- Φωτογραφικό υλικό / ενημερωτικό υλικό / υλικό προβολής, κατά προτίμηση σε ηλεκτρονική μορφή ώστε να αναρτηθεί στον κόμβο της Γ.Γ. Πολιτισμού.

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας

Επιμέλεια τεύχους απολογισμού: Αλεξάνδρα Σέλελη, αρχαιολόγος-μουσειολόγος,

Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας, Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Ηλεκτρονική | καλλιτεχνική επιμέλεια: Σπήλιος Πίστας, γραφίστας,

Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας, Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Πράσινες
Πολιτιστικές
Διαδρομές